

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Historický ústav FF JU

Diplomová práce

Prezidentská volba F. D. Roosevelta
v USA v roce 1932 a její reflexe
v dobovém českém tisku

Vypracoval: Bc. Aleš Černý
Vedoucí práce: doc. PhDr. et PaedDr. Marek Šmíd, Ph. D.

České Budějovice 2018

Prohlašuji, že jsem svoji diplomovou práci vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledky obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum:

Podpis:

Tímto děkuji panu doc. PhDr. et PaedDr. Marku Šmídovi, Ph. D. za jeho poznatky, cenné rady a velkou ochotu při vedení této práce.

Anotace:

Cílem této diplomové práce je analýza politické situace ve Spojených státech amerických na samém počátku 30. let 20. století, jejíž vyvrcholením bylo zvolení Franklina Delano Roosevelta prezidentem a následné zhodnocení toho, jak na zmíněné události a souvislosti reagoval tehdejší česky psaný tisk v samostatné Československé republice, jehož součástí byly redakce názorově rozložené prakticky do všech částí politického spektra.

Anotation:

The aim of this thesis is to analyse political situation of the USA in the early 30's of the 20th century, culminating with the election of Franklin Delano Roosevelt as the president of the USA. Afterwards the author is going to evaluate how the czech written press in the independent Czechoslovakian republic has reacted on the mentioned affairs and connections between them, while it was divided in almost every single part of the political spectre.

OBSAH

1. ÚVOD	6
2. PREZIDENTSKÉ VOLBY V USA V ROCE 1932	10
2.1. KRACH NA NEWYORSKÉ BURZE V ROCE 1929 A JEHO DOPADY	10
2.2. VZESTUP DEMOKRATICKÉ STRANY A JEJÍ PROGRAM PRO VOLBY V ROCE 1932	13
2.3. OSOBNOST FRANKLINA DELANO ROOSEVELTA	23
2.4. F. D. ROOSEVELT POPRVÉ ZVOLEN PREZIDENTEM USA	36
3. REFLEXE AMERICKÝCH PREZIDENTSKÝCH VOLEB V ČESKÉM DOBOVÉM TISKU	39
3.1. TISK JAKO HISTORICKÝ PRAMEN	39
3.2. PŘEDVEČER VOLEB PŘEDMĚTEM DOBOVÉ ŽURNALISTIKY	42
3.3. OHLASY A HODNOCENÍ VOLEB NA STRANÁCH ČESKÉHO DOBOVÉHO TISKU	48
3.4. MEZI ZVOLENÍM A INAUGURACÍ	57
4. ZÁVĚR	61
5. PŘÍLOHY	66
6. SEZNAM POUŽITÝCH PRAMENŮ A LITERATURY	75

1. ÚVOD

Když bylo roku 1932 jasné, že se Franklin Delano Roosevelt stane pro nadcházející čtyři roky prezidentem Spojených států amerických, ptali se jej mnozí na jeho pocity. Odpověděl na to pouze: „*Jsem potěšen, co mám ještě říci?*“¹ Jednalo se o jednoduché a upřímné vyjádření muže, který veškerou svou životní energii po několik měsíců věnoval kampani za své zvolení. Podařilo se mu po více než desetiletí vrátit moc do rukou demokratické strany a nyní se mohl těšit na přesun své domácnosti do odvěkého sídla amerických prezidentů, slovného Bílého domu. V ten moment nikdo nevěděl, že se mu podaří volební úspěch zopakovat ještě třikrát a stane se tak rámci americké historie zcela výjimečným.

Jeho vzájemný soubor s dosluhujícím prezidentem Herbertem Hooverem byl po celou dobu bedlivě sledován tiskem, nejvýznamnějším médiem meziválečné doby. Hooverův mandát byl vážně poznamenán světovou hospodářskou krizí. Předkládaná diplomová práce přináší reflexi toho, jak o zmíněné prezidentské volbě pojednávala jazykově česká dobová žurnalistika v tehdejší Československu. Přestože nevěnovala tématu takovou pozornost jako média americká, našlo si v tehdy propojujícím se světě volební klání F. D. Roosevelta a H. Hoovera cestu i na stránky českých periodik.

S tím korespondují i cíle této kvalifikační práce. Na základě dohledaných pramenů se pokouším analyzovat, jakým způsobem česká meziválečná žurnalistika nahlížela na americké prezidentské volby v roce 1932 a jak hodnotila jejich výsledek. Práce se snaží ukázat, kolik prostoru bylo volbám v tisku poskytnuto a která periodika o nich vůbec čtenářskou obec informovala. Dále pak, byla-li ve spojitosti s volbami předkládána i jiná témata americké, popřípadě mezinárodní politiky. Zkoumá, jestli redakce jednotlivých listů favorizovaly některého z kandidátů, nebo zda hodnotily volby v ideologickém kontextu. Ne všechny meziválečné listy zastávaly ve svém projevu objektivní a nestranná stanoviska.

¹ *Našinec*, 11. 11. 1932, s. 1.; *Lidové noviny*, 9. 11. 1932; *Národní listy*, 9. 11. 1932.; *Národní politika*, 10. 11. 1932, ranní vydání, s. 3.

Práce je strukturována do dvou základních částí. První z nich se zabývá příčinami a samotným průběhem amerických prezidentských voleb v roce 1932. Druhá část pak je vlastní reflexí na stránkách českého meziválečného tisku.

Úvodní kapitola první části se věnuje hospodářským těžkostem Spojených států amerických, započatých v roce 1929, což byl rok Hooverova nástupu do úřadu. Události, jež se tehdy v USA odehrály, přímo ovlivnily ekonomickou situaci v celém světě a velkou měrou také v Československu. Protože zmíněné události měly zásadní vliv na výsledky prezidentských voleb v roce 1932, je nezbytné o nich v krátkosti pojednat.

Zmíněné ekonomické problémy výrazně přitížily republikánské straně, čehož samozřejmě chtěl využít druhý nejvýznamnější subjekt na americké politické scéně, Demokratická strana Spojených států amerických. Jejím členem byl i Franklin Delano Roosevelt. Druhá kapitola práce je proto zasvěcena vzestupu demokratů, kteří po většinu období dvacátých let hráli v americké politice za republikány spíše druhořadou úlohu. Pro prezidentské volby v roce 1932 utvořil konvent Demokratické strany dokument, jenž nesl název Demokratická platforma pro rok 1932. Jedná se v podstatě o nástin plánu obnovy amerického hospodářství. Tento dokument se stal oficiálním programem strany pro zkoumanou prezidentskou kampaň. A právě z tohoto dokumentu následně vycházel F. D. Roosevelt při uskutečňování hospodářských a sociálních změn během svých prvních dvou období v Bílém domě. Ona série reforem a předpisů vešla do historie pod názvem Nový úděl (*New Deal*). Tento fakt dává Demokratické platformě pro rok 1932 klíčový význam a právě proto je dokumentu ve druhé kapitole věnována mimořádná pozornost. U některých bodů platformy jsem se rozhodl do poznámky pod čarou uvést i originální anglický text. Je tomu tak nejen z důvodu přiblížení tehdejší zajímavé oficiální angličtiny čtenářům práce, ale rovněž proto, že výklad některých bodů dává plný smysl jen v konotacích původního textu.

Třetí kapitola práce je věnována životu a politické cestě F. D. Roosevelta až do předvečera zkoumaných voleb. Shledal jsem velmi důležitým přistoupit k poměrně detailnímu popsání jeho životní pouti, neboť někteří američtí voliči jej na podzim roku 1932 upřednostnili oproti H. Hooverovi především kvůli jeho

charismatické osobnosti. Ta byla formována především právě jeho předchozím životem. Ač pocházel z velmi movitých poměrů, bylo mu určeno se ve svém životě setkat s velikou těžkostí v podobě prakticky neléčitelného onemocnění, jež jej poznamenalo až do konce života. Zároveň musel dokázat, že úspěšným se nestal pouze proto, že byl příbuzným bývalého a velice populárního prezidenta Theodora Roosevelta. Navíc je velmi zajímavé vyzvědět, jakými funkcemi bylo nutno postoupit, aby se člověk následně mohl stát prezidentem Spojených států amerických.

Ve druhé části třetí kapitoly je pojednáno o samotném volebním výsledku F. D. Roosevelta z listopadu 1932. Tyto volby byly zajímavé velkým voličským přesunem od republikánů k demokratům. Tento přesun pak vesměs ještě po několik funkčních období přetrvával. K osvětlení onoho jevu jsem využil několika studií, které na otázku příčiny tak markantního přesunu voličstva dokázali podat relevantní odpověď. Tím je teoretický vhled do pozadí amerických prezidentských voleb v práci uzavřen.

Druhá část diplomové práce se soustředí na vlastní reflexi českého meziválečného tisku. První krátká podkapitola objasňuje teorii práce s publicistickou produkcí a také stručně charakterizuje českoslovensou žurnalistiku v období mezi dvěma světovými válkami. Otázka relevance a ideologické zatíženosti se při studiu českého tisku ukázala jako zásadní.

Na tento oddíl textu navazuje již vlastní analytická kapitola práce pojednávající o zmínkách na stranách různorodých českých periodik v období předvolebním. Jednotlivé redakce se o nadcházejících volbách vyjadřovaly velmi rozličně. Některé se snažily být ze zásady objektivní a nestranné, jiné psaly pod vlivem politických názorů, ke kterým se hlásily. Při své žurnalistické práci využívaly mnoha zdrojů nejčastěji v závislosti na dostupnosti nejnovějších informací a tematickém zaměření článků. Listy se často také odvažovaly k předpovědím výsledků voleb, ať už se snažily nesympatizovat ani s jedním z kandidátů, nebo naopak otevřeně podporovaly F. D. Roosevelta či H. Hoovera.

Ústřední kapitola práce je věnována ohlasům voleb v českém prostředí. Sumarizuje informace o tom, jak česká meziválečná publicistika hodnotila americké prezidentské volby v roce 1932 zpětně poté, co již byly výsledky

definitivně známé. Tehdy bylo již jasné, že novým prezidentem Spojených států amerických se pro další období stane demokrat F. D. Roosevelt. Mnoho článků se snažilo o uplynulých volbách nejen pouze informovat, ale různým způsobem je i více rozvinout. Vyskytly se i snahy naznačit možný vývoj americké vnitrostátní a mezinárodní politiky vzhledem k osobě nově nastupující hlavy státu.

Poslední podkapitola analytické části práce přináší pohled českých periodik na události v přechodném období mezi zvolením a inaugurací. V tomto čase se obvykle pomalu zakončuje administrativa předešlá a vyvstávají spekulace, jakým směrem bude zemi směřovat vláda nová. Období trvalo přibližně sto dvacet dní a odehrály se během něj v americkém veřejném životě události, které si dle českých médií zasloužily představit české čtenářské obci.

Metodologicky je předkládaná diplomová práce pojata různorodě. V první části, pojednávající o historickém pozadí problematiky, vzestupu Demokratické strany a osobnosti Franklina Delano Roosevelta, je uplatněn výlučně diachronní přístup. Základními využitými metodami jsou přímá a induktivní a rovněž je pracováno s prvky metody biografické.

Oproti tomu je druhá část práce pojata synchronně, přestože jednotlivé kapitoly jsou řazeny chronologicky, a jednotlivá zjištění nepodléhají přesné historické návaznosti, nýbrž jsou k sobě členěna tematicky (např. nazírání na F. D. Roosevelta jako na diktátora na stránkách jednotlivých listů; názory velkých celonárodních deníků a menších regionálních periodik). V této části práce byla hojně využita metoda komparativní, ale také metoda nepřímá a některé postupy metody deduktivní.

V této práci je využito metodických příruček pojednávajících a způsobu nakládání s tiskem jako s historickým pramenem. Jako velice užitečná se prokazuje bibliografie novin z let 1919-1945 od Jaromíra Kubíčka a kol., patřící do řady pramenných bibliografií s názvem *Česká retrospektivní bibliografie*.²

² Jaromír KUBÍČEK a kol., *Noviny České republiky 1919-1945 I. Bibliografie*, Brno 2004, 446 s.

2. PREZIDENTSKÉ VOLBY V USA V ROCE 1932

2.1. KRACH NA NEWORSKÉ BURZE V ROCE 1929 A JEHO DOPADY

Prezidentské volby ve Spojených státech amerických v listopadu 1932 se staly zásadním milníkem americké historie. Jen málokterému momentu byl, a doposud je, přikládán takový význam. Velká hospodářská krize, jež odstartovala krachem na newyorské burze dne 24. října 1929, uvrhla Spojené státy americké a později i zbytek světa do tak hluboké ekonomické deprese, která neměla v dějinách lidstva obdoby.³ Příмым důsledkem tohoto úpadku se následně stal vojenský konflikt, jenž vešel do učebnic dějepisu jako 2. světová válka.

Cílem této kvalifikační práce není analyzovat příčiny, průběh ani důsledky zmíněné recese. Vzhledem k tomu, že ale tato událost přímo ovlivnila výsledky amerických prezidentských voleb v roce 1932, je alespoň stručný vhled do problematiky nezbytný.

Dne 3. září 1929 měli burzovní makléři na Wall Street v New Yorku důvod k oslavám. *Dow Jonesův* ukazatel vývoje na americkém trhu s akciemi dosáhl svého maxima. Toho dne se jeho hodnota vyšplhala na 381,17 bodů, což bylo nejvíce od jeho vzniku v roce 1896 a více než trojnásobek poválečného stavu z roku 1919.⁴ Dvacátá léta byla pro Spojené státy americké obdobím výrazné ekonomické konjunktury a pravděpodobně vůbec nikdo si nepředstavoval, že by tomu mohlo být v budoucnu jinak.⁵

Představy trvalého rychlého růstu se ovšem ukázaly jako mylné. Zhruba o sedm týdnů později od dosažení burzovního maxima se dostavil náhlý a neočekávaný propad.

Devět tisíc uzavřených bank, nezaměstnanost na úrovni čtvrtiny ekonomicky aktivního obyvatelstva, tisíce hladovějících a strádajících, zchátralá a

³ Josef BLAHOŽ, *F. D. Roosevelt: Opustená cesta*, Bratislava 1988, s. 67.

⁴ Benjamin ANDERSON, *Economics and the Public Welfare: A Financial and Economic History of the United States*, New York 1979, s. 219.

⁵ James MacGregor BURNS, *Roosevelt: The Lion and the Fox*, New York 1956, s. 105-118.

polorozpadlá obydlí.⁶ Již na počátku roku 1930 měly Spojené státy americké o 1 216 000 více nezaměstnaných než před událostmi na Wall Street v říjnu předešlého roku.⁷ Produkce automobilů, na niž bylo americké hospodářství závislé, poklesla o 75 %, a to ze 4,5 milionů vyrobených automobilů ročně na 1,1 milionu. Ostatní průmysl zaznamenal úpadek asi o polovinu. To byl účet neočekávaného propadu na newyorské burze v říjnu 1929. Přestože se jedná o mnohokrát zkoumanou problematiku, zůstává propad na burze a následná krize dodnes zůstává živým tématem a pokusů o její vysvětlení neubývá ani s mnohaletým odstupem. Spojené státy americké už jednou podobnou krizi zažily, a to v roce 1920. V jejím důsledku klesly platy zhruba o 20% a přibližně 100 000 podniků bylo nuceno ukončit svoji činnost. Tento propad ale v podstatě ozdravil americkou ekonomiku, což je důvodem, proč není tato recese tak často zmiňována.⁸ Pozici ministra obchodu tehdejšího prezidenta Warrena Hardinga zaujímal Herbert Hoover.⁹ Muž, který ve zmiňovaném roce 1929 nastoupil do úřadu prezidenta a jehož role je v souvislosti s následky propadu na akciovém trhu stále zmiňována.¹⁰

Gus Taylor ve své stati z roku 1992 přirovnává krizi mezi lety 1929-1932 k hospodářskému úpadku před volbami v roce 1992, tedy zhruba od roku 1989. Mezi těmito obdobími nachází zajímavé podobnosti. Oběma dvěma obdobími předcházely delší, hospodářsky úspěšné periody, kdy držela Bílý dům v rukou Republikánská strana. Ve starším případě tomu bylo od roku 1921, tedy od konce mandátu Woodrowa Wilsona, ve druhé polovině 20. století to pak bylo dokonce celé období od roku 1969, s jedinou čtyřletou výjimkou mandátu Jimmyho Cartera(1977-1981).¹¹

Druhou podobností pak byl zajímavý ekonomický jev. Několik málo měsíců před černým čtvrtkem 24. října 1929 se držely ukazatele na Wall Streetu na historickém maximu. Tento raketový nástup započal zhruba v polovině zmíněného roku. Předcházel mu ale výrazný pokles na burze v Main Street v New Yorku, tedy tam, kde se obchodovalo s přímými investicemi do výroby a

⁶ Steve BYAS, *The Great Depression: Why It Started, Continued, and Ended*, The New American 21, 2016, č. 23, s. 33-38, zde s. 33.

⁷ J. BLAHOŽ, *F. D. Roosevelt: Opustená cesta*, s. 68.

⁸ S. BYAS, *The Great Depression*, s. 33-38, zde s. 33.

⁹ Emil LUDWIG, *Roosevelt. Studie o štěstí a moci*, Praha 1946, s. 129-130.

¹⁰ S. BYAS, *The Great Depression*, s. 33-38, zde s. 33.

¹¹ G. TAYLOR, *Shades of 1932*, New Leader 75, č. 4, 1992, s. 7-8.

ne pouze s cennými papíry. Tento jev byl zaznamenán jak v roce 1929, tak v roce 1989. Taylor v tomto vidí spojitost. Je podle něj logické, že pokud se investoři s kapitálem se nemohou uplatnit v přímé hospodářské investici, automaticky přechází k méně náročnému obchodu s cennými papíry. Právě to zapříčinilo onen raketový vzestup na burze s akciemi trvající zhruba od července roku 1929, který byl předzvěstí říjnového propadu. Podle G. Taylora tkvěl hlavní problém v nerovnoměrném přerozdělování příjmů. Během celých dvacátých let sice americká ekonomika rostla, ale skutečně bohatli pouze vlastníci průmyslových podniků, přičemž příjmy farmářů a dělnictva se zasekly přibližně na úrovni roku 1921, což automaticky vedlo k nadprodukci a nedostatečnému odbytu zboží.¹² Hooverova administrativa zmíněná varování bohužel nezachytila.

Prezident Herbert Hoover je americkou laickou i odbornou veřejností vnímám velice rozporuplně. Jeho předchůdce Calvin Coolidge o něm hovořil dokonce jako o „zázračném chlapci“ a Herbert Hoover skutečně byl svými současníky povětšinou hodnocen velice pozitivně.¹³ Vliv na to měl také jeho spektakulárním volebním úspěchem z roku 1928.¹⁴ I přes tyto skutečnosti se však jeví zpětně kroky, které podnikl v reakci na události konce roku 1929, jako velice nešťastné.

Po celá prosperující dvacátá léta fungovala americká ekonomika na principu známém jako *laissez-faire*.¹⁵ Prezident Hoover více méně věřil této teorii a po celou dobu konjunktury dvacátých let během svého působení na ministerstvu obchodu zastával pouze skutečně nepatrné zasahování do záležitostí trhu. Na sklonku dvacátých let byl ale pod nátlakem přinucen jisté zásahy do ekonomiky učinit.

Herbert Hoover nepochybně velkou hospodářskou depresi nezapříčinil. Stejně jako později Franklin Delano Roosevelt z ní USA jednoduše nevymanil. Obě tato konstatování, přestože přžívají v obecném povědomí, jsou chybná.

¹² G. TAYLOR, *Shades of 1932*, s. 8.

¹³ Stephen GRAUBARD, *Prezidenti. Proměna instituce amerického prezidenta od Theodora Roosevelta k Georgi W. Bushovi*, Brno 2007, s. 208.

¹⁴ J. M. BURNS, *Roosevelt: The Lion and the Fox*, s. 91-97.

¹⁵ heslo *laissez-faire*, Cambridge Dictionary, dostupné z:

<https://dictionary.cambridge.org/us/dictionary/english/laissez-faire>, 5. 12. 2017. Jedná se o ekonomický systém, který plně věří v samospásnost trhu, odmítá jakékoliv vládní zásahy či regulace.

Z čeho ale lze prezidenta Herberta Hoovera vinit je, že zvolil veskrze chybné kroky při řešení krize, což její ničivost mnohonásobně prodloužilo a umocnilo.¹⁶ O pověst onoho „zázračného chlapce“ se tedy připravil sám. Historici a ekonomové se vesměs dnes shodují, že pokud by Hoover zachoval naprostou věrnost systému *laissez-faire*, ekonomickou recesí by sice nezastavil, ale trh by se sám po nějaké době obnovil. Namísto toho hned od počátku svého mandátu zahájil úvěrovou inflaci a výrazně také rozšířil státnický aparát, což vedlo k masivnímu navýšení schodku státního rozpočtu a tedy k úbytku prostředků, které mohl využít pro zotavení ekonomiky. Z krátkodobého hlediska tyto kroky tedy vykazovaly efektivitu a např. odborové organizace s nimi byly velice spokojeny, neboť mzdy dělníků takto uměle zůstaly zachovány, z dlouhodobé perspektivy se ovšem staly velice nevhodnými.¹⁷ USA se po krachu na newyorské burze a následných nevhodných opatřeních dostaly do největší hospodářské deprese, jakou kdy zažily a prezident Herbert Hoover k tomu, bohužel, nemalou měrou přispěl.

I přes stanoviska mnohých expertů Herbert Hoover nadále obhajoval své kroky, jež podnikal v úmyslu snížit dopady propadu na newyorské burze na řadového Američana na minimum.¹⁸ V důsledku umělého udržování mezd zaměstnanců, rozšiřování administrativy a dalších opatření byl nucen hledat prostředky, s nimiž by mohl tato opatření zaplatit. Jediným řešením se ukázalo zvýšit daň z příjmů, čímž umělé udržování mezd de facto ztratilo smysl. Své kroky i tak komentoval například slovy: „*V dnešní Americe jsme blízko triumfu na chudobou více, než v kterékoli jiné zemi. Měli bychom, s pomocí Boží, být na dohled dne, kdy chudoba bude vymýcena z našeho národa.*“¹⁹

2.2. VZESTUP DEMOKRATICKÉ STRANY A JEJÍ PROGRAM PRO VOLBY V ROCE 1932

I přes Hooverovu neochvějnou víru ve vlastní kroky a vysoké sebehodnocení vykonávání úřadu nebylo americké obyvatelstvo s vlastní ekonomickou situací

¹⁶ S. BYAS, *The Great Depression*, s. 34.

¹⁷ Paul JOHNSON, *Dějiny amerického národa*, Praha 2000, s. 591-593.

¹⁸ S. GRAUBARD, *Prezidenti*, s. 213.

¹⁹ S. BYAS, *The Great Depression*, s. 33-34.

spokojeno.²⁰ Symbolem dopadů krize se staly tzv. „hooverovice“, neboli příbytky z dehtové lepenky a pozinkovaného plechu, do nichž se byli nuceni přestěhovat ti, které krize připravila o vše. Jako „Hooverova deka“ byly označovány noviny a pod pojmem „Hooverova vlajka“ vešla ve známost naruby obrácená prázdná kapsa.²¹ Ke konci Hooverova prezidentského mandátu se běžným jevem stávaly i tzv. „Hooverovy povozy“, čili motorová vozidla s prázdnou nádrží zpravidla tažená koňmi či mezky. Nevole vůči Herbertu Hooverovi zašla v průběhu jeho mandátu ještě dále. Až absurdně mohou znít zkazky o stopařích z roku 1932, kteří na cedulích, jež svírali při postávání na krajnicích cest, měli napsáno: „Svezte mě – nebo budu volit Hoovera.“²²

Elektorát tedy, pro další prezidentské volby, začal hledat alternativu k současné federální politice republikánské strany a jejímu vrcholnému představiteli.²³ Není divu, když závěrečná bilance Hooverova čtyřletého mandátu byla tristní. Nezaměstnanost vzrostla z pouhých 3,2 % v srpnu 1929 na 24,9 % na počátku roku 1933. Bez práce se ocitlo na 34 milionů amerických mužů a žen (asi 28 % populace). Výroba zboží s dlouhou trvanlivostí klesla o 77 %. Stavitelství pokleslo z úrovně 8,7 miliard dolarů na pouhých 1,4 miliardy dolarů. Zavřeno bylo 5096 bank. Katastrofální byla situace ve školství, především kvůli nedostávajícím se prostředkům. Město Chicago dlužilo učitelům na mzdách 20 milionů dolarů. Ve státě New York se v roce 1932 neučilo přes 300 000 dětí. Počet vysokoškolských posluchačů poklesl o čtvrt milionu.²⁴

Obecně známým faktem je, že americké vnitrostátní politice dominují dvě strany, republikáni, kteří jsou spíše pravicově smýšlející a demokraté, více levicově orientovaní. Pokud během vlády jedné ze stran nastane krize, je velice pravděpodobné, že se voličstvo v naději obrátí na stranu konkurenční. Oči americké veřejnosti se na počátku třicátých let zákonitě musely obrátit k Demokratické straně.²⁵

²⁰ E. LUDWIG, *Roosevelt*, s. 130-132.

²¹ George B. TINDALL – David E. SHI, *Dějiny USA*, Praha 1994, s. 558-559.

²² P. JOHNSON, *Dějiny amerického národa*, s. 596.

²³ Nikolaj Nikolajevič JAKOVLEV, *Franklin D. Roosevelt. Člověk a politik*, Praha 1985, s. 148-151.

²⁴ P. JOHNSON, *Dějiny amerického národa*, s. 594.

²⁵ N. N. JAKOVLEV, *Franklin D. Roosevelt*, s. 151-155.

Ta od konce dvacátých let pomalu posilovala.²⁶ Během dlouhého období dominance republikánů ve všech sférách celonárodní politiky (prezidentský úřad, obě komory Kongresu) pomalu mobilizovala své síly a narůstal počet voličů, kteří se domnívali, že přišel čas na změnu. Důležitým předělem se stala už prezidentská volba v roce 1928. V absolutních číslech ji Herbert Hoover proti kandidátu Demokratické strany, Alfredu „Alu“ Smithovi, bývalému guvernérovi státu New York a jednomu z nejpopulárnějších politiků dvacátých let, vyhrál poměrně jasně v poměru 21 392 190 hlasů ku 15 016 443 hlasům. V rámci sboru volitelů to bylo dokonce 444 ku 87. Předzvěstí vzrůstajících sympatií k demokratům ale mohl být fakt, že Demokratická strana uspěla ve dvanácti největších amerických městech. Trend posilování mandátů byl pak patrný ve volbách do Sněmovny reprezentantů v roce 1930 a vše dovršila prezidentská volba v roce 1932.²⁷

Její datum bylo stanoveno na 8. listopadu 1932.²⁸ Pokud jde o republikánskou stranu, bylo poměrně jasné, že se Herbert Hoover pokusí svůj prezidentský mandát obhájit.²⁹ Vystala ale otázka, s jakým programem do voleb vstoupí demokraté a kterého kandidáta si vyberou do svého čela. To vše měl definitivně určit sjezd Demokratické strany, jenž se konal v Chicagu od 27. června do 2. července 1932.³⁰

Prakticky hned od počátku sjezdu delegáti jednali o jednotném programu, se kterým by měli šanci v nadcházejících prezidentských volbách uspět. Ten se podařilo vytvořit a schválit již první den sjezdu, tedy 27. června 1932.³¹ To samo o sobě může svědčit o jednotě a odhodlání demokratů dosáhnout volebního úspěchu. Výsledný dokument vešel ve známost jako Demokratická platforma z roku 1932. Jeho obsah je velice důležitý pro pochopení období let 1929-1933 a následného volebního úspěchu Demokratické strany v prezidentských volbách na podzim roku 1932.

Ve tomto dokumentu je celá řada bodů, ve kterých se Demokratická strana vymezuje vůči dosavadní vládnoucí politice trvající od konce světové války, či

²⁶ E. LUDWIG, *Roosevelt*, s. 113-127.

²⁷ P. JOHNSON, *Dějiny amerického národa*, s. 591-597.

²⁸ Ivan BROŽ, *Roosevelt. Čtyřikrát prezidentem USA*, Praha 2010, s. 30.

²⁹ N. N. JAKOVLEV, *Franklin D. Roosevelt*, s. 157.

³⁰ William G. THIEMANN, *President Hoover's Efforts on behalf of FDR's 1932 Nomination*, *Presidential Studies Quarterly* 24, 1994, č. 1, s. 5-11, zde s. 5-6.

³¹ G. B. TINDALL – D. E. SHI, *Dějiny USA*, s. 563.

spíše od konce prezidentského mandátu Woodrowa Wilsona. V jeho úvodu je například deklarováno přesvědčení o příčinách stávající krize. Mezi ty nejvýznamnější patří ekonomická izolace národního hospodářství, fúzování společností do monopolů a zneužívání státních peněz vládními představiteli, samozřejmě z řad republikánské strany, za účelem dosahování soukromých zisků. Hovoří se zde také o zruinování zahraničního obchodu, devalvaci hodnot komodit a produktů zemědělství a průmyslu či dokonce o zmrzačení bankovního systému a rozkrádání milionů dolarů z federálních účtů. Jako jedinou možnou cestu „ze záhuby“ a návratu k „domácí spokojenosti, finanční, průmyslové, zemědělské a komerční hegemonii ve světě“, vidí představitelé demokratů drastickou změnu ve vedení ekonomiky a nastolení odlišných trendů v hospodářství Spojených států amerických.³²

Pro následné prezidentské období, v případě zvolení jejich kandidáta, se v dokumentu demokraté zavazují uzákonit některá opatření, která by měla výrazně napomoci ke zlepšení života obyvatel Spojených států amerických. Zmíním se nyní asi o dvaceti opatřeních, z nichž některá jsou formulována obšírněji, jiná pak veskrze obecně.

V první řadě se jedná o návrhy zásahů, které by měli vyřešit neblahý stav amerického hospodářství vzniklého na základě příčin, které jsou definovány v úvodu platformy. Klíčovým je sledování snížení státních výloh, o jejichž navýšení bylo již pojednáno. Konkrétně se v dokumentu hovoří o zrušení nepotřebných úřadů a komisí, popřípadě o slučování nadbytečných odborů či kanceláří, a to za účelem snížení nákladů na provoz vlády o více než 25 %.³³ Toto poměrně vysoké procentní vyjádření nepochybně posloužilo pro voliče jako veliké lákadlo.

Hned v závěsu následují dva body bezprostředně se týkající ekonomiky země. V prvním z nich demokraté slibují vyrovnaný národní rozpočet, v němž se

³² 1932 Democratic Party Platform. Program Demokratické strany pro prezidentské volby v roce 1932, s. 2. Dostupné z: The American Presidency Project, <http://www.presidency.ucsb.edu>, 9. 12. 2017. „... bringing the nation back to the proud position of domestic happiness and of financial, industrial, agricultural and commercial leadership in the world lies in a drastic change in economic governmental policies.“

³³ 1932 Democratic Party Platform. Program Demokratické strany pro prezidentské volby v roce 1932, s. 2. „... We advocate an immediate and drastic reduction of governmental expenditures by abolishing useless commissions and offices, consolidating departments and bureaus, and eliminating extravagance to accomplish a saving of not less than twenty-five percent in the cost of the Federal Government....“

celkový národní dluh bude rovnat součtu veškerých příjmů z ekonomických aktivit a sumě vybrané na dani z příjmů. Zdanění obyvatelstva má vycházet z principu nazvaného *ability to pay*. To vlastně znamená, že výměr zdanění by měl být na základě svých příjmů schopen zaplatit každý. Druhým bodem je pak garance zachování stability amerického dolaru v rámci mezinárodního měnového systému.³⁴

Další tři body jsou věnovány nezaměstnanosti, asi nejpalčivějšímu problému tehdejších Spojených států amerických. Bylo již zmíněno, že ke konci Hooverova prezidentského období nezaměstnanost dosahovala alarmující hodnoty téměř 25 %. V prvním z těchto tří bodů demokraté v případě zvolení garantují navýšení rozpočtu jednotlivým členským státům federace v zájmu podpůrných opatření proti nezaměstnanosti, především pak ve státech, které sami nedisponují dostatkem prostředků pro zajištění péče nejpotřebnějším. Jednalo by se o zásah federální vlády do záležitostí, která si zpravidla tamní vykonavatelé moci byli zvyklí řešit samostatně. Zajímavým opatřením se jevilo také řízené snížení pracovních hodin týdně pro zaměstnance. Snížením počtu hodin se mělo vytvořit mnoho nových pracovních příležitostí pro lidi bez stálého zaměstnání. Třetím opatřením proti nezaměstnanosti pak byla jednotná regulace starobního a sociálního pojištění, znovu pod hlavičkou jednotlivých státních vlád tak, aby se běžný Američan nestal obětí jednotlivých pojišťovacích ústavů.³⁵

Následují dva body, které měly účel zaručit úspěch u skupiny obyvatelstva, která byla velkou hospodářskou depresí postižena velmi citelně, u farmářů. Ti byli veřejností stále vnímáni jako klíčová složka národního hospodářství.³⁶ Mnoho z nich v důsledku úpadku americké ekonomiky dokonce přestalo být solventních a byli nuceni své usedlosti přenechat peněžním ústavům, neboť již nebyli schopni nadále splácet své hypotéky. Všem těm měli demokraté zaručit nové a lepší financování farem u spolehlivých společností, zajistit amortizační plán s nízkým úrokem pro vykoupení jejich bývalého majetku, ježž byli nuceni pod nátlakem hospodářského úpadku prodat. Druhou vzpruhou pro

³⁴ 1932 Democratic Party Platform. Program Demokratické strany pro prezidentské volby v roce 1932, s. 2-3.

³⁵ Tamtéž, s. 1-2.

³⁶ Tamtéž, s. 2-3. „*We favor the restoration of agriculture, the nations basic industry...*“

farmáře pak měl být příslib garance cen jejich zemědělských produktů tak, aby se nestávaly prodělečnými.³⁷

Dalším prozíravým opatřením mělo být snížení výdajů na armádu. Představitelé v dokumentu uvádějí, že jak námořnictvo, tak pozemní jednotky jednoznačně vnímají jako základní prvky obrany národa, avšak v časech míru jim přijde nemístné zatěžovat americký lid vydáváním částky na zbrojení dosahující téměř jedné miliardy dolarů.

Je zajímavé, že mezi výše zmíněné body, které můžeme jednoznačně klasifikovat jako ekonomické, byl vzápětí vtěsnán další, který nemá s ekonomikou státu mnoho společného. V jedné větě je v Demokratické platformě z roku 1932 uvedeno, že ochrana, rozvoj a využívání vodních zdrojů má být činěno v zájmu celého národa.³⁸

Poslední dvě z ekonomických opatření jsou věnována obchodu na burzách, v nichž se stát zavazuje k větší kontrole domácího trhu i trhů, kde americké společnosti působí. Rovněž slibuje zdrženlivost společností i bankovních subjektů v zájmu toho, aby se neopakovaly události z října roku 1929.

Těmito navrhovanými opatřeními končí ta část platformy, jež je věnována ekonomickým opatřením. Hned vzápětí následuje bod, který se na první pohled nemusí zdát tak nesmírně důležitý, ovšem opak byl pravdou. V tomto bodě se zaručuje plná míra spravedlnosti pro všechny válečné veterány, kteří utrpěli postižení nebo nemoc v rámci své vojenské služby během časů války, a také podpora všech osob, které jsou na nich závislé.³⁹ Demokratická strana tímto velice pružně zareagovala na události, které se odehrály ve Washingtonu na jaře roku 1932.

V tomto období byla zorganizována kampaň pro válečné veterány z první světové války. Údajně se tak stalo z popudu extrémní levice. Tyto domněnky ale

³⁷ Tamtéž, s. 2-3.

³⁸ 1932 Democratic Party Platform. Program Demokratické strany pro prezidentské volby v roce 1932, s. 3. „*The conservation, development, and use of the nation's water power in the public interest.*“

³⁹ Tamtéž, s. 3. „*We advocate the full measure of justice generosity for all veterans who have suffered disability or disease caused by or resulting from actual service in time of war and for their dependents.*“

nikdy nebyly prokázány, na což poukazuje i levicově orientovaná literatura.⁴⁰ Jednalo se o pochod veteránů a jejich rodinných příslušníků do Washingtonu.⁴¹ Odhady jejich počtu se pohybují zhruba v rozmezí 15 000-20 000.⁴² Tato „expediční armáda“, nebo někdy také „bonifikační expediční armáda“ se v hlavním městě domáhala vyplacení zvláštního válečného odškodnění, o kterém kongres jednal již v roce 1924. Většinu příslušníků z řad válečných vysloužilců totiž ekonomický úpadek bytostně zasáhl. Demonstranti se utábořili v nouzově zbudovaných chatrčích uprostřed města na dohled Kapitolu a čekali na rozhodnutí Kongresu. Sněmovna reprezentantů zákon sice schválila, ale Senát jej rezolutně odmítl, a tak prosby veteránů zůstaly nevyslyšeny.⁴³ Část veteránů se po rozhodnutí vrátila do svých domovů, avšak ta část, která se neměla kam vrátit, nadále zůstávala v improvizovaných příbytcích.⁴⁴

Tento fakt, tou dobou již poněkud vyčerpaný Bílý dům nesl nelibě. Herbert Hoover pomohl prosadit v Kongresu menší příspěvek pro demonstranty na cestu domů, ale i po jeho zveřejnění a vyplacení stále značná část zůstávala na místě.⁴⁵ Dne 28. července 1932 bylo nařizeno tábor rozehnat. Policie si ovšem v tomto počínání nevedla dobře, a tak bylo nutno povolat armádu. Celé akci velel generál Douglas MacArthur za asistence dvou nižších důstojníků Dwighta D. Eisenhowera a George S. Pattona mladšího.⁴⁶ Slavný britský historik Paul Johnson hodnotí tento incident jako ten vůbec nejvíce překrucovaný v amerických dějinách. Zásah armády byl pravděpodobně skutečně nepatřičný, avšak zvěsti, které se ve velké míře vzápětí rozšířily, neodpovídají tomu, co se ve Washingtonu tehdy v létě roku 1932 doopravdy stalo. Rozehnutí a zničení tábora demonstrantů přikrášlili ve svých dílech levicově orientovaní publicisté jako například Jack Douglas. K veřejnosti pronikala hesla jako „Hoover nás trávil jedovatým plynem“, popřípadě svědectví o usekávání uší šavlemi jezdecky. Šířil se také zkazek, že zatímco tábor protestujících veteránů hořel, zasedl prezident Hoover se

⁴⁰ N. N. JAKOVLEV, *Franklin D. Roosevelt*, s. 152.

⁴¹ Rexford G. TUGWELL, *Roosevelt and the Bonus Marchers of 1932*, *Political Science Quarterly* 87, 1972, č. 3, s. 363-376, zde s. 364.

⁴² G. B. TINDALL – D. E. SHI, *Dějiny USA*, s. 560.

⁴³ R. G. TUGWELL, *Roosevelt and the Bonus Marchers of 1932*, s. 365-371.

⁴⁴ G. B. TINDALL – D. E. SHI, *Dějiny USA*, s. 560.

⁴⁵ Tamtéž, s. 560-561.

⁴⁶ R. G. TUGWELL, *Roosevelt and the Bonus Marchers of 1932*, s. 367-369.

svojí ženou k večeři o sedmi chodech.⁴⁷ Nic z toho s největší pravděpodobností neodpovídá skutečnosti.

Je ovšem na místě zmínit, že veřejnost tyto události vnímala veskrze negativně a ukvapený zásah armády v kombinaci s některými nešťastnými výroky z řad zasahujících v žádném případě nevylepší již tak dost pohnutou reputaci Hooverovy administrativy.⁴⁸ Jako příklad poslouží výrok generála Douglase MacArthura, který se o demonstrantech údajně vyjádřil jako o „*lůze, která se podněcována duchem, ve své podstatě revolučním, chystala uchvátit vládní moc.*“ MacArthur, který údajně měl sklony k podobným výrokům, jej vyřkl i přes zprávy z tábora, které o tamních usedlících hovořily jako o „lidech, mezi nimiž panuje atmosféra beznaděje, naprostého zoufalství, kteří nevykazují žádné stopy nadšení a nemají sebemenší chuť bojovat.“⁴⁹

Vraťme se nyní k dalším bodům Demokratické platformy. Následující čtyři z nich jsou věnovány zahraniční politice. Demokraté se v prvním z nich zavazují sledovat smířlivou a mírovou zahraniční politiku, nevměšovat se do vnitřních záležitostí žádného cizího státu. Rovněž zdůrazňují, doslovně, posvátnost všech smluv nutnost udržovat dobrou víru v rámci finančních obligací.⁵⁰ Dále pak také věrnost instituci Mezinárodního soudního dvora a také bezpodmínečné ctění Versaillského mírového systému, který strana vnímá jako výdobytek americké státní politiky. V souladu s tímto nabízí možnost konzultovat či uspořádat konferenci v případě, že by dohody, jež jsou součástí tohoto systému smluv, byly zpochybněny či porušeny.⁵¹

Další bod se týká dodržování zásad slavné Monroeovy doktríny. Pro připomenutí, jedná se o dokument z roku 1823, který vymezil americkou zahraniční politiku na mnoho let dopředu. Jeho autorem byl pátý prezident Spojených států amerických, James Monroe (1758-1831, v úřadu 1817-1825). V něm je manifestováno, že Spojené státy americké se žádným způsobem nemíní

⁴⁷ P. JOHNSON, *Dějiny amerického národa*, s. 596-597.

⁴⁸ J. M. BURNS, *Roosevelt: The Lion and the Fox*, s. 139-140.

⁴⁹ G. B. TINDALL – D. E. SHI, *Dějiny USA*, s. 560-561.

⁵⁰ 1932 Democratic Party Platform. Program Demokratické strany pro prezidentské volby v roce 1932, s. 3. „...and sanctity of treaties and the maintenance of good faith and of good will in financial obligations...“

⁵¹ Tamtéž, s. 3-4. „... the Pact of Paris abolishing the war as an instrument of national policy, to be made effective by provisions for consultation and conference in case of threatened violations of treaties.“

vměšovat do záležitostí odehrávající se na evropském kontinentu, ledaže by bylo ohroženo jejich vlastní bezpečí. Zároveň ale popírá právo evropských mocností jakkoliv zasahovat do událostí amerického kontinentu. Takové akce by USA nutně vnímaly jako ohrožení míru a bezpečnosti ve světě a deklaraci nepřátelského postoje právě vůči Spojeným státům americkým.⁵² Představitelé Demokratické strany se ve své platformě domnívají, že by i nadále Monroeova doktrína měla být ctěna a v jejím duchu by všechny mezinárodní úmluvy s národy západní polokoule měly vést k postupnému omezení zbrojení a rozšíření vzájemné spolupráce.⁵³

Zbývající dva zahraničně-politické body jsou definovány velice konkrétně. V prvním z nich je jednoznačně podpořeno právo Filipín na plnou nezávislost a také zvláštní státoprávní status Portorika.⁵⁴ Filipíny pak skutečně roku 1934 vstoupily do zvláštního desetiletého období, během něhož se měly postupně plně osamostatnit. Toto období bylo ovšem přerušeno druhou světovou válkou a souostroví definitivně získalo nezávislost až v roce 1946.⁵⁵ Portoriko získalo roku 1952 speciální statut přidružené republiky s vlastní ústavou, již může libovolně měnit, pokud to neodporuje ústavě USA. Jelikož ale není součástí svazku jednotlivých států, nemohou jeho občané rozhodovat ve volbách.⁵⁶ Druhým bodem se garantuje americkým občanům právo na zaměstnání v rámci provozování Panamského průplavu.⁵⁷

Následující bod se zaměřuje na vylepšení americké justice. Jako velmi zásadní hodnotí demokraté zjednodušení dosavadních postupů právní procedury a reorganizaci systému soudnictví tak, aby se stal rychlejším a tím pádem také levnějším.⁵⁸

⁵² Grace LIVINGSTONE, *Zadní dvorek Ameriky. Od Monroeovy doktríny po válku proti teroru*, Praha 2011, s. 11-45.

⁵³ 1932 Democratic Party Platform. Program Demokratické strany pro prezidentské volby v roce 1932, s. 4. „*International agreements for reduction of armaments and cooperation with nations of the Western Hemisphere to maintain the spirit of the Monroe Doctrine.*“

⁵⁴ Tamtéž, s. 4.

⁵⁵ Pavel VONDRA, *Filipíny*, Praha 2016, s. 84-104.

⁵⁶ G. B. TINDALL – D. E. SHI, *Dějiny USA*, s. 466.

⁵⁷ 1932 Democratic Party Platform. Program Demokratické strany pro prezidentské volby v roce 1932, s. 4. „*The employment of American citizens in the operation of the Panama Canal.*“

⁵⁸ Tamtéž, s. 4-5.

Předposledním návrhem na vylepšení stávající administrativy je zaručení větší průhlednosti příjmů a výdajů politických subjektů a dále pak posilování antikorupčních zákonů a vážné postihy v případě zpronevření prostředků během volebních kampaní.⁵⁹

Posledním, avšak pro tehdejší dobu velice důležitým opatřením, je odvolání Osmnáctého dodatku k Ústavě Spojených států amerických. Ten byl schválen Kongresem dne 18. prosince 1917 a ratifikován dne 16. ledna 1919. S okamžitou platností zakazoval výrobu, prodej nebo dopravu opojných nápojů, to vše plošně po celém území USA.⁶⁰ Jeho prováděcím zákonem se stal tzv. Volsteadův zákon (*Volstead Act*). Na počátku třicátých let však bylo již jasné, že prohibice zemi mnohem více uškodila, než pomohla. Obrovské částky z ilegálních hospod a naléváren plynuly namísto do federální poklady do kapes zločinců, zpravidla italského nebo irského původu. Hospodářsky velmi rozvolněné USA si za celou dobu platnosti tohoto dodatku k ústavě zkrátka neporadily s jeho plným zavedením do chodu státu a vzhledem k oblíbenosti lihovin ve společnosti a ohromným výnosům z obchodu s alkoholem, to asi ani nebylo možné. Jeho platnost nakonec skončila v prosinci roku 1933, kdy vešel v platnost Jedenadvacátý dodatek k ústavě, jenž státem nařízenou abstinenci zrušil.⁶¹ Jeho nesmyslnost byla v předvečer prezidentských voleb roku 1932 jasná a z textu Demokratické platformy vyplývá, že Demokratická strana si to jednoznačně uvědomovala.⁶² Oproti tomu prezident Hoover byl stále přesvědčen o jeho smysluplnosti a ještě v roce 1931 o prohibici hovořil jako o „*experimentu se vznešenými cíli*.“⁶³

V závěru dokumentu se demokraté již pouze vymezují proti tehdejší vládní politice a vyjadřují odpor proti některým opatřením, která během vlády republikánů vešla v platnost, popřípadě vůči kauzám, ze kterých byli tehdejší vládní představitelé v průběhu svých mandátů obviňováni. Vymezují se například proti zneužívání státních peněz, nesprávným rozhodnutím zástupců státu v rámci

⁵⁹ 1932 Democratic Party Platform. Program Demokratické strany pro prezidentské volby v roce 1932, s. 5.

⁶⁰ G. B. TINDALL – D. E. SHI, *Dějiny USA*, s. 527.

⁶¹ P. JOHNSON, *Dějiny amerického národa*, s. 541-543.

⁶² 1932 Democratic Party Platform. Program Demokratické strany pro prezidentské volby v roce 1932, s. 4.

⁶³ G. B. TINDALL – D. E. SHI, *Dějiny USA*, s. 528.

obchodování na burze či neuváženým krokům na podporu farmářů. To vše většinou pouze v obecné rovině. V samotném závěru je uveden apel na delegáty sjezdu Demokratické strany v Chicagu, aby se v rozhodování drželi hlavní zásady, na níž je „velká Strana“ vystavěna: „Stejná práva všem, privilegia nikomu.“⁶⁴

Vytvořit a schválit jednotný program strany byl ale pouze jeden z cílů sjezdu Demokratické strany v Chicagu na přelomu června a července 1932. Tím ještě možná podstatnějším cílem tohoto shromáždění bylo určit muže, který bude dostatečně silný a schopný na to, aby se v listopadových volbách postavil Herbertu Hooverovi, který byl o pár týdnů dříve, dne 14. června roku 1932, také v Chicagu, ustanoven republikánskou stranou oficiálním kandidátem pro nadcházející prezidentské období.⁶⁵

Prakticky existovali tři kandidáti, kteří přicházeli v úvahu pro nadcházející volební klání. Prvním z nich byl, v této práci již zmiňovaný, „Al“ Smith, jedna z nejoblíbenějších tváří dvacátých let, poslední demokratický prezidentský kandidát a bývalý guvernér státu New York, v roce 1932 ovšem již ne tak významný.⁶⁶ Druhým kandidátem byl tehdejší Předseda Sněmovny reprezentantů Spojených států amerických John Nance Garner⁶⁷. Tento Texasan byl velmi zkušeným politikem (v Kongresu již od roku 1902) a měl podporu několika významných států.⁶⁸ Tím třetím kandidátem byl Franklin Delano Roosevelt.

2.3. FRANKLIN DELANO ROOSEVELT

Tak významnou osobnost, jakou byl Franklin Delano Roosevelt, pochopitelně historiografie neopominula. Toto tvrzení platí jak pro literaturu světovou, tak i naši domácí. Mnoho Rooseveltových nejvýznamnějších biografii vzniklo v druhé polovině čtyřicátých let a v padesátých letech dvacátého století. Autoři jimi zpravidla reagovali na nastalou poválečnou situaci ve světě asnažili se

⁶⁴ 1932 Democratic Party Platform. Program Demokratické strany pro prezidentské volby v roce 1932, s. 4-5. „... equal rights to all, special privilege to none.“

⁶⁵ G. B. TINDALL – D. E. SHI, *Dějiny USA*, s. 562.

⁶⁶ I. BROŽ, *Roosevelt*, s. 28-31.

⁶⁷ J. BLAHOŽ, *F. D. Roosevelt: Opustená cesta*, s. 79.

⁶⁸ Nigel BLUNDELL, *Franklin Delano Roosevelt. Ilustrovaný životopis*, Praha 1997, s. 26.

zpětně hodnotit válečnou zkušenost let 1939-1945. Některé životopisy byly utvářeny dokonce již za Rooseveltova života.

Jedním takovým dílem je biografie skotského historika, publicisty, politika a rovněž držitele Řádu britského impéria, sira Comptona Mackenzieho.⁶⁹ Tato kniha byla přeložena do češtiny v roce 1948 a je velice citově zabarveným protiněmeckým a antihitlerovským spisem, což ale odpovídá době jejího vzniku. Bezprostředně po válce, v roce 1946, vyšla také biografie s názvem *Roosevelt. Studie o štěstí a moci* od švýcarského historika židovského původu, autora mnoha biografii velkých osobností, Emila Ludwiga.⁷⁰ Jedna z nejnosnějších prací o životě Franklina Delano Roosevelta nese název *Roosevelt: The Lion and the Fox*,⁷¹ a vyšla v roce 1955. Jedná se o podrobný průřez Rooseveltovou předválečnou politickou kariérou. Za její pokračování s názvem *Roosevelt: The Soldier of Freedom*,⁷² byl její autor, James MacGregor Burns, v roce 1971 dokonce oceněn prestižní Pulitzerovou cenou. Toto dílo však pojednává pouze o Rooseveltově počínání za druhé světové války. Veskrze levicový náhled na Franklina Delano Roosevelta přináší monografie od sovětského autora Nikolaje Nikolajeviče Jakovleva. V této studii nahlíží autor na Roosevelta pouze jako na výrazného buržoazně smýšlejícího politika. Na druhou stranu oceňuje jeho lidskost a ochotu spolupracovat se Sovětským svazem.⁷³ Zajímavým dílem je také Rooseveltův ilustrovaný životopis od Nigella Blundella. Ten rovněž vyšel v češtině, a to v roce 1997. Především skrze fotografický materiál se nám autor snaží přiblížit nejzásadnější okamžiky života dvaatřicátého prezidenta Spojených států amerických.⁷⁴ Nejnovějším významným počinem je monografie s názvem *Stalin & Roosevelt: Portrét partnerství* od americké historičky Susan Butlerové. Kniha vyšla v roce 2016 a dočkala se také českého překladu.⁷⁵

I česká historiografie vyprodukovala v průběhu poválečného období několik významných děl o Franklinu Delano Rooseveltovi, i když je třeba zmínit, že moderní a skutečně komplexní životopis zatím postrádá. V roce 1946 vyšel

⁶⁹ Compton MACKENZIE, *Franklin Delano Roosevelt*, Praha 1948, 230 s.

⁷⁰ Emil LUDWIG, *Roosevelt. Studie o štěstí a moci*, Praha 1946, 310 s.

⁷¹ James MacGregor BURNS, *Roosevelt: The Lion and the Fox*, New York 1956, 600 s.

⁷² James MacGregor BURNS, *Roosevelt: The Soldier of Freedom*, New York 1970, 722 s.

⁷³ Nikolaj Nikolajevič JAKOVLEV, *Franklin D. Roosevelt. Člověk a politik*, Praha 1985, 502 s.

⁷⁴ Nigel BLUNDELL, *Franklin Delano Roosevelt. Ilustrovaný životopis*, Praha 1997, 95 s.

⁷⁵ Susan BUTLER, *Stalin & Roosevelt. Portrét partnerství*, Brno 2016, 670 s.

v rámci poválečného nadšení útlý sešit s názvem *F. D. Roosevelt* od Eduarda Mašky, který byl v podstatě nástinem nejvýznamnějších milníků Rooseveltova života.⁷⁶ I během socialistické éry vycházely v tehdejší Československu práce, jejichž tématem byl právě život Franklina Delano Roosevelta. Nejvýznamnější z nich je pravděpodobně titul s názvem *Opuštěná cesta* z roku 1983 od Josefa Blahože.⁷⁷ Nejnovějším počinem je pak kniha *Roosevelt. Čtyřikrát prezidentem USA* od Ivana Brože, která vyšla v roce 2010.⁷⁸ Život a dílo Franklina Delano Roosevelta je stále živým badatelským tématem.

Franklin Delano Roosevelt se narodil dne 30. ledna 1882 v Hyde Parku ve státě New York. Toto rozměrné venkovské sídlo se nachází mezi městem New York a Albany, hlavním městem státu, v údolí při řece Hudson. Jeho otcem byl James Roosevelt, v době Franklinova narození padesátiletý, velmi zámožný velkostatkář.⁷⁹ Kořeny jeho rodu na americkém kontinentě zasahovaly až do poloviny sedmnáctého století k tehdejším nizozemským osadníkům v kolonii New Amsterdam, Rosenveltovým⁸⁰. Dalšími zdroji zisků Jamesa Roosevelta byla železnice, byl viceprezidentem společnosti Delaware & Hudson, a také obchod s pozemky. Franklinova matka, Sara Delano Rooseveltová, rovněž pocházela z bohatých poměrů. Mužští zástupci jejího rodu byli po generace rejdaři v New Yorku a též vlastnili uhelné doly. Traduje se, že jméno Franklin získal syn podle svého oblíbeného strýce, jenž také oplýval zvučným rodokmenem. Jeho původ sahal až k osobě Phillipa de la Noye, což byl první francouzský hugenot v Severní Americe, kam přicestoval již v roce 1621.⁸¹

Franklin byl jedináčkem, což vzhledem k ohromnému bohatství Rooseveltových působí téměř idylicky. Eduard Maška v Rooseveltově životopise uvádí, že mládí budoucího prezidenta bylo „tak šťastné, jak by si to každá rodina pro své dítě mohla jen přát.“^{82c} I přes materiální dostatky bylo v jeho výchově vždy dbáno na mravnost, dobrotu, čest a spravedlnost po vzoru jeho otce tak, jak

⁷⁶ Eduard MAŠKA, *F. D. Roosevelt*, Praha 1946, 32 s.

⁷⁷ Josef BLAHOŽ, *F. D. Roosevelt. Opuštěná cesta*, Bratislava 1988, 318 s.

⁷⁸ Ivan BROŽ, *Roosevelt. Čtyřikrát prezidentem USA*, Praha 2010, 136 s.

⁷⁹ J. M. BURNS, *Roosevelt: The Lion and the Fox*, s. 3-6.

⁸⁰ J. BLAHOŽ, *F. D. Roosevelt: Opuštěná cesta*, s. 7.

⁸¹ I. BROŽ, *Roosevelt*, s. 8.

⁸² Eduard MAŠKA, *Kdo je F. D. Roosevelt*, Praha 1946, s. 5.

velel tehdejší dobový americký diskurs.⁸³ Zásahu na tom měla především jeho matka Sara. Mnoho práce jí dalo naučit mladého Franklina prohrávat, což očividně bylo proti jeho přirozenosti, avšak jednalo se podle jejího soudu o ctnost, jíž se má honosit každý pravý muž.⁸⁴

Především zásluhou různorodé palety amerických i cizích učitelů se mu dostalo výtečného vzdělání. Byl vzděláván doma až do věku čtrnácti let, kdy byl přijat na věhlasnou soukromou střední školu v Grotonu.⁸⁵ Ten je v podstatě obdobou anglického Etonu. Podle vzoru starobylých anglických středních škol také byla vedena. Franklin Delano Roosevelt zde údajně dokonce získal lehký anglický přízvuk. Do období jeho středoškolského studia se datuje také jedna historika. Společně se svým přítelem jednoho dne roku 1898 znenadání zmizeli, údajně se záměrem dobrovolně vstoupit do vojska při právě probíhající španělsko-americké válce. Cestou však oba chlapci onemocněli spalničkami a toto onemocnění je neslučitelné s vojenskou službou.⁸⁶ Je ironií, že tímto způsobem prakticky navždy skončila Franklinova vojenská služba, přestože po ní, především v mládí, intenzivně toužil.⁸⁷

Po úspěšném absolvování grotonské střední školy nastoupil mladý Roosevelt na univerzitu v Harvardu. Jeho hlavním studijním oborem byla ekonomie. Hned na konci prvního ročníku se stal předsedou redakční rady studentského časopisu *The Harvard Crimson*, kde působil od počátku svých studií. To byl nepochybně úspěch. Studium na harvardské univerzitě znamenalo předěl v životě Franklina Roosevelta ještě z jednoho důvodu. Na konci závěrečného roku studia vzplanul pro Annu Eleanor Rooseveltovou. Přestože se znali od dětství, skutečný vztah navázali až v roce 1903.⁸⁸

Vysvětlení shody přijetí je na místě. Eleanor byla Franklinovou vzdálenou sestřenicí, ovšem v takovém poměru, že vztah oněch dvou byl v naprostém pořádku. Eleanor byla neteří tehdejšího prezidenta Spojených států

⁸³ E. LUDWIG, *Roosevelt*, s. 15-16.

⁸⁴ E. MAŠKA, *Kdo je F. D. Roosevelt*, s. 5-6.

⁸⁵ N. BLUNDELL, *Franklin Delano Roosevelt*, s. 6.

⁸⁶ Compton MACKENZIE, *Franklin Delano Roosevelt*, Praha 1948, s. 26.

⁸⁷ E. MAŠKA, *Kdo je F. D. Roosevelt*, s. 6-7.

⁸⁸ J. M. BURNS, *Roosevelt: The Lion and the Fox*, s. 24-29.

amerických Theodora Roosevelta (ve funkci 1901-1909).⁸⁹ Oproti tomu byl Franklin Theodorovým vzdáleným bratrancem.⁹⁰ Velice často se o Theodorovi vyjadřoval právě jako o „bratráčku.“⁹¹ Přestože si mnozí mysleli, že se jedná pouze o přechodnou známost, ohlásili Franklin a Eleanor na podzim 1903 zasnoubení. Svatba se konala 17. března 1905. Obřad na sebe přitáhl velikou pozornost, neboť za svědka manželům byl sám prezident Spojených států amerických, zmíněný Theodore Roosevelt.⁹²

Manželé Rooseveltovi spolu nakonec vydrželi, i přes pozdější Franklinovu nevěru, celý život. Eleanor stála svému muži vždy věrně po boku a sloužila mu jako opora během všech těžkostí. Měli spolu celkem šest dětí, z nichž pět se dožilo dospělosti. Nejstarší dcera Anna Eleanor (1906-1975) byla novinářkou a během mandátů otce pomáhala matce v Bílém domě. Následovali čtyři synové, jmenovitě James (1907-1991), Elliot (1910-1990), Franklin Delano junior (1914-1988) a John. Všichni z nich sloužili své vlasti během druhé světové války a později také všichni jistým způsobem figurovali v politice. James a Franklin Delano junior se stali kongresmany (James za Kalifornii, Franklin Delano junior za New York), Elliott byl věrným pobočníkem svého otce během jeho zahraničních cest. John byl oceňovaným filantropem. Zaměřoval se zejména na podporu mladých nadějných umělců.⁹³

Mladý a čerstvě i ženatý Franklin Delano Roosevelt ale ještě nadobro neskončil se studií. Po absolvování ekonomie na Harvardu nastoupil studium práv na další slavnou vzdělávací instituci, Kolumbijskou univerzitu v New Yorku. Zde nepříliš usilovně studoval po nadcházející dva roky. Tehdy se mnohem více než na studium začal orientovat na veřejný život ve státě New York. Studium dokončil jen do té fáze, aby mu bylo umožněno složit advokátní zkoušky. Možností získání bakalářského titulu se příliš nevzrušoval.⁹⁴ V roce 1908 nastoupil u newyorské advokátní společnosti Carter, Ledyard, Milburn a spol.

⁸⁹ C. MACKENZIE, *Franklin Delano Roosevelt*, s. 38.

⁹⁰ I. BROŽ, *Roosevelt*, s. 11-12.

⁹¹ N. BLUNDELL, *Franklin Delano Roosevelt*, s. 10.

⁹² E. MAŠKA, *Kdo je F. D. Roosevelt*, s. 8.

⁹³ I. BROŽ, *Roosevelt*, s. 12.

⁹⁴ I. BROŽ, *Roosevelt*, s. 12-13.

Z pozice běžného úředníka se brzy vypracoval a zanedlouho byl považován za vynikajícího znalce civilního práva.⁹⁵ Tehdy jej ovšem zlákala politika.

Politika Spojených států amerických se od dob Abrahama Lincolna, až na několik výjimek, odehrávala zpravidla pod taktovkou republikánské strany. Proto se i drtivá většina starobylých amerických rodin přikláněla právě k tomuto směru řízení státu. Mezi takové rodiny bezpochyby patřili i Rooseveltové. Nebo minimálně jejich část. Rooseveltovský rod lze rozdělit na dvě části. První, pocházející z Oyster Bay (Long Island, New York) tento fenomén určitě naplňuje. Z jejich řad pocházel právě i Theodore Roosevelt. Pak tu ještě ale byli Rooseveltové z Hyde Parku a ti byli loajální spíše k demokratům.⁹⁶

Newyorská odbočka Demokratické strany, obecně nazývaná Tammany Hall,⁹⁷ byla ovšem pokládána za nejzkorumpovanější politický spolek v celých Spojených státech amerických.⁹⁸ Její funkcionáři byli pověstní obchodováním s funkcemi, voličskými hlasy i veřejnými zakázkami. I proto se nikdy ve volbách ve státě New York demokraté proti republikánům výrazně neprosadili. V severních okresech státu, například v Dutcher County, kde Roosevelt se svojí rodinou bydlel, byli demokraté považováni téměř za relikty dávných časů.⁹⁹ V roce 1910 se Franklin Delano Roosevelt rozhodl kandidovat do newyorského státního senátu a pomalu si začal získávat přízeň obyvatel okresu i místních významných členů Demokratické strany.¹⁰⁰ Objížděl školy a hovořil s lidmi o běžných záležitostech života. Bylo mu devětadvacet let, když byl roku 1910 zvolen. V okrese Dutcher County nebyl demokrat zvolen do senátu prakticky po dobu Rooseveltova života, po celých osmadvacet let, a tak jeho vítězství bylo malou senzací. Rodina se přestěhovala do Albany a Franklin Roosevelt započal svoji politickou dráhu.¹⁰¹

Na počátku desátých let dvacátého století stála Demokratická strana USA před výzvou. Končil čtyřletý mandát republikánského prezidenta Williama Howarda Tafta a bylo potřeba rozhodnout, kdo se postaví pro nadcházející volby

⁹⁵ E. MAŠKA, *Kdo je F. D. Roosevelt*, s. 8-9.

⁹⁶ J. M. BURNS, *Roosevelt: The Lion and the Fox*, s. 29-35.

⁹⁷ C. MACKENZIE, *Franklin Delano Roosevelt*, s. 43.

⁹⁸ N. BLUNDELL, *Franklin Delano Roosevelt*, s. 12-13.

⁹⁹ N. BLUNDELL, *Franklin Delano Roosevelt*, s. 13.

¹⁰⁰ J. M. BURNS, *Roosevelt: The Lion and the Fox*, s. 29-35.

¹⁰¹ E. MAŠKA, *Kdo byl F. D. Roosevelt*, s. 9.

v roce 1912 do čela boje o další funkční období. Nakonec byl vybrán bývalý rektor princetonské univerzity a od roku 1910 guvernér státu New Jersey, Woodrow Wilson.¹⁰² Horlivě o jeho prosazení do čela strany pro tyto volby agitoval také právě Franklin Delano Roosevelt. Mnoho stranických kolegů dokázal přesvědčit o vhodnosti Wilsonovy volby. Navíc také v průběhu prezidentské kampaně obhájil svůj post ve státním senátu. Woodrow Wilson byl nakonec skutečně zvolen prezidentem Spojených států amerických pro období let 1913-1917. Rooseveltova snaha o Wilsonovo zvolení nepřišla nazmar. V nové vládě byl jmenován náměstkem ministra námořnictva, což byl v podstatě druhý nejvyšší post celého resortu.¹⁰³ Ten samý post, paradoxně, vykonával na konci 19. století i „bratránek“ Theodore Roosevelt. Funkce se zhostil s nadšením sobě vlastním.¹⁰⁴

Na tomto postu Roosevelt setrval po obě Wilsonova prezidentská období. Jeho hlavní činnost se rozvinula až především s vypuknutím první světové války a následném vstupu Spojených států amerických do ní dne 6. dubna 1917. V průběhu let 1914 až 1919 se zasadil o více než desetinásobné zvýšení tonáže amerického válečného námořnictva.¹⁰⁵ Při svém hodnocení tohoto životního období údajně poznamenal, že při snaze připravit americké loďstvo na válku se „dopustil tolika nezákonných činů, že by mu to vyneslo 999 let vězení.“¹⁰⁶ S prezidentem Wilsonem nadále spolupracoval na projektu Společnosti národů.¹⁰⁷

Působením na ministerstvu námořnictva si udělal velice dobré jméno.¹⁰⁸ To neuniklo pozornosti jeho straníků, takže ho pro následující volby roku 1920 učinili kandidátem na viceprezidenta Spojených států amerických. Podporovat měl stranického kandidáta číslo jedna, Jamese M. Coxe z Ohia. I přes odpovědnou a poctivou kampaň tato dvojice nakonec nedosáhla více hlasů než jejich

¹⁰² G. B. TINDALL – D. E. SHI, *Dějiny USA*, s. 488-489.

¹⁰³ C. MACKENZIE, *Franklin Delano Roosevelt*, s. 69.

¹⁰⁴ N. BLUNDELL, *Franklin Delano Roosevelt*, s. 13.

¹⁰⁵ I. BROŽ, *Roosevelt*, s. 21. V roce 1914 byla tonáž námořnictva 1 066 000 BRT, o 5 let později pak Rooseveltovou zásluhou činila již 11 077 000 BRT.

¹⁰⁶ P. JOHNSON, *Dějiny amerického národa*, s. 599.

¹⁰⁷ E. MAŠKA, *Kdo byl F. D. Roosevelt*, s. 10.

¹⁰⁸ J. M. BURNS, *Roosevelt: The Lion and the Fox*, s. 47-54.

republikánští protivníci, duo Warren Harding a Calvin Coolidge.¹⁰⁹ Roosevelt přijal svoji porážku, bylo mu tehdy teprve 38 let.

Skutečně klíčový moment života Franklina Delano Roosevelta se odehrál roku 1921. Léto trávil se svojí rodinou na oblíbeném sídle Rooseveltů na ostrově Campobello. V průběhu několika dní si začal stěžovat na svůj zdravotní stav. Nemoc se nejprve projevovала jako silnější rýma, ovšem později se jeho zdravotní stav výrazně zhoršil.¹¹⁰ Dne 10. srpna si stěžoval na to, že necítí končetiny. Bylo nutné stanovit diagnózu, která však vůbec nebyla pozitivní. Jednalo se o dětskou obrnu.. Nemoc, jež je v dospělém věku poměrně vzácná, avšak o to ničivější pro lidský organismus. Další překážka, se kterou se Roosevelt ve svém životě musel utkat. Částečnou úlevou se nakonec stalo, že se mu cit do rukou vrátil. Nikdy však již nemohl plně a samostatně využít svých dolních končetin a byl plně odkázán na různé podpůrné aparáty, v závěrečném období svého života již pouze na kolečkové křeslo.¹¹¹

V tomto těžkém období Rooseveltova života se mu skutečnou oporou stala jeho žena. Eleanor Rooseveltová stála po celý život svému manželovi po boku.¹¹² Samozřejmě se nabízela otázka, zda-li bude Roosevelt schopen pokračovat ve veřejném životě. Jeho matka mu navrhovala, aby se přestěhoval zpět do Hyde Parku, kde by se mu dostalo veškerého komfortu. Jenže by tím odsoudila svého syna k životu mimo dění, což bylo v rozporu s Franklinovou povahou. Namísto toho se rozhodl nevzdat. Franklin Delano Roosevelt nakonec dal na doporučení svého osobního poradce, Louise Howea, k němuž se nakonec přiklonila i paní Eleanor, a se službou veřejnosti neskončil ani přes takto výrazný fyzický handicap. Manželé Rooseveltovi se přesunuli do letoviska Warm Springs ve státě Georgia plného horkých termálních pramenů. Tamní voda a koupele v ní totiž Franklinu Delano Rooseveltovi přinášely úlevu a dopomohly mu znovu nabrat síl.¹¹³ Dokonce se, na návrh své manželky, rozhodl v tomto letovisku na své vlastní náklady zbudovat kliniku a založit fond pro léčbu dětské obrny. Mnoho především dětských pacientů zde našlo úlevu od této zákeřné nemoci. Pokud lze

¹⁰⁹ N. BLUNDELL, *Franklin Delano Roosevelt*, s. 14.

¹¹⁰ E. MAŠKA, *Kdo byl F. D. Roosevelt*, s. 11.

¹¹¹ Robert DORFMAN – Emily BERQUIST SOULE – Sukumar DESAI, *Smiling Through a Personal Apocalypse*, *American History Magazine* 41, 2017, s. 52-59.

¹¹² E. MAŠKA, *Kdo byl F. D. Roosevelt*, s. 11.

¹¹³ J. BLAHOŽ, *F. D. Roosevelt: Opustená cesta*, s. 54-57.

nalézt něco pozitivního na jeho onemocnění, tak je to fakt, že boj s nemocí zásadním způsobem posílil a vytříbil jeho charakter. Vždy zůstal optimistou a nikdy si své ženě ani slůvkem nepostěžoval. Díky jeho neochvějné vůli lékaři po mnoho let věřili v jeho úplné uzdravení. Přestože to nikdy nepřišlo, nechala se jeho manželka Eleanor údajně slyšet, že jeho nemoc byla pro Franklina „požehnáním v přestrojení.“ Dala mu sílu a kuráž, kterou předtím postrádal.¹¹⁴

Roku 1924 se Franklin Delano Roosevelt po tříleté rehabilitaci a odpočinku vrátil ke své advokátské praxi a rovněž k dalším obecně prospěšným aktivitám. Zúčastnil se demokratického konventu v New Yorku, kde za nadšených ovací veřejně ve svém projevu podpořil v prezidentské kandidatuře „Ala“ Smitha.¹¹⁵ Vynikající rétorika a vypořádávání se se zákeřnou chorobou aktivní prací působilo na veřejnost velice sympaticky.¹¹⁶

„Al“ Smith nakonec ve své kandidatuře v roce 1924 neuspěl a volební souboj prohrál s Calvinem Coolidgem. V roce 1928 se rozhodl kandidovat znovu, tentokrát s ještě větším nasazením. Jelikož si chtěl zajistit co největší vliv, navrhl Rooseveltovi zda-li by nechtěl kandidovat v guvernérských volbách státu New York, které se měly v témže roce odehrát. Franklinu Rooseveltovi se do takto náročného boje příliš vstupovat nechtělo, především s přihlédnutím k jeho zdravotnímu stavu. Ještě pořád potřeboval při vstávání asistenci jiného člověka a bez podpěr a vyztužovacích konstrukcí nohou neudělal samostatně ani krok. Nakonec ale podlehl naléhání Smithovu i jeho vlastních přátel a vstoupil do volebního zápolení o guvernérské křeslo.¹¹⁷

Paradoxně může působit, že „Al“ Smith se nakonec prezidentem nestal. Franklin Delano Roosevelt ovšem guvernérem ano. V guvernérských volbách roku 1928 totiž zvítězil s minimální většinou 25 000 hlasů z celkového počtu čtyř milionů odevzdaných.¹¹⁸ Prakticky vzápětí po svém příchodu do Albany začal realizovat program, s jehož návrhem se mu podařilo voliče přesvědčit ke svému zvolení. Zasadil se o zlevnění spotřebního zboží a také o snížení daní pro

¹¹⁴ Robert DORFMAN – Emily BERQUIST SOULE – Sukumar DESAI, *Smiling Through a Personal Apocalypse*, s. 52-59.

¹¹⁵ J. M. BURNS, *Roosevelt: The Lion and the Fox*, s. 91-97.

¹¹⁶ E. MAŠKA, *Kdo byl F. D. Roosevelt*, s. 12.

¹¹⁷ I. BROŽ, *Roosevelt*, s. 29-30.

¹¹⁸ N. BLUNDELL, *Franklin Delano Roosevelt*, s. 18.

farmáře.¹¹⁹ Jeho kroky směřované ke zlepšení života prostého lidu se dočkaly zhodnocení, neboť v dalších guvernérských volbách o dva roky později obhájil svůj mandát, tentokrát však již s ohromujícím rozdílem přibližně 725 000 hlasů. A to přesně v době, kdy se naplno rozhořel oheň ekonomické deprese.¹²⁰

Zejména díky svým dosavadním úspěchům na všech postech, kde působil, a také osobnímu kouzlu, byl na sjezdu v Chicagu v létě 1932 považován za nejvýraznějšího kandidáta.¹²¹ Ke svému zvolení ovšem potřeboval získat dvě třetiny hlasů a těmi si Roosevelt nemohl být jist. Hrozilo nebezpečí, že pokud by se podporovatelé Smithe a Garnera spojili, zablokovali by volbu.¹²²

Sjezd demokratů byl netrpělivě sledován také republikány v čele s prezidentem Hooverem.¹²³ Jeho poměr k Rooseveltovi se v průběhu několika málo let zásadně proměnil. Během období, kdy Rooseveltova hvězda teprve pozvolna rostla, byl jejich vztah veskrze přátelský a vzájemně se uznávající. To vše se změnilo v okamžiku, kdy Franklin Delano Roosevelt ohlásil v roce 1932 kandidaturu na prezidenta. Ekonomická katastrofa jeho vlády donutila prezidenta Hoovera blíže zkoumat své protivníky pro nadcházející volby. Jako cestu k úspěchu viděl získání hlasů konzervativněji založených voličů Demokratické strany na východě země. Přesto Herbert Hoover nevěřil, že Franklin Delano Hoover bude imponovat podnikatelským kruhům ze severovýchodu a ze všech demokratických kandidátů mu přišel jako nejméně nebezpečný protivník. O Rooseveltovi se začal vyjadřovat jako o demagogovi, jež těží pouze ze svého příjmení, oportunistickém a intelektuálně lehkomyšlném, který problémy neřeší, ale pouze s nimi manipuluje. Když se ho jednou jeho tiskový mluvčí Theodor Joslin zeptal na názor na Franklina Delano Roosevelta, odpověděl mu prý slovy: „Nemá to v sobě. Je ořezávátko, ne konstruktivní vůdce.“¹²⁴ Jak moc se Hoover mýlil, když se později ono pouhé „ořezávátko“ stalo největším sběratelem hlasů v dějinách Spojených států amerických?

¹¹⁹ J. M. BURNS, *Roosevelt: The Lion and the Fox*, s. 105-118.

¹²⁰ I. BROŽ, *Roosevelt*, s. 30.

¹²¹ J. BLAHOŽ, *F. D. Roosevelt: Opustená cesta*, s. 80-81.

¹²² I. BROŽ, *Roosevelt*, s. 30-31.

¹²³ N. N. JAKOVLEV, *Franklin D. Roosevelt*, s. 156-160.

¹²⁴ W. G. THIEMANN, *President's Hoover's Efforts*, s. 5-11.

Franklin Delano Roosevelt byl nejvýraznějším kandidátem ze všech tří a za zády měl podporu více než poloviny delegátů. Pro získání pověření musel ale kandidát získat podporu dvou třetin a ta nebyla samozřejmá. První kolo nerozhodlo, ba ani dvě následující. Za Johnem Nancy Garnerem stály populačně velké státy jako Texas a Kalifornie.¹²⁵ Al Smith měl podporu jen několika států, avšak také významných. Jako příklad může sloužit Massachusetts.¹²⁶ Bylo tedy úkolem Roosevelta a jeho podporovatelů, aby se pokusili definitivně převážit mísky vah na svoji stranu. Ke konsensu nakonec doopravdy došlo. Výměnou za ústupek v prezidentských volbách byl Johnu Nancy Garnerovi nabídnut případný post viceprezidenta. Ten s nabídkou nakonec souhlasil.¹²⁷ Poté již nestálo nic v cestě tomu, aby byl Franklin Delano Roosevelt zvolen a posléze jmenován kandidátem Demokratické strany pro prezidentské volby v listopadu roku 1932.¹²⁸ Garner se o vyhlídkách Roosevelta na zvolení prezidentem nechal slyšet, když prohlásil, že ke zvolení mu bude stačit, když se voleb dožije.¹²⁹

Bylo zvykem, že ani jeden z kandidátů se přímo neúčastnil volebního konventu. Po zveřejnění výsledků hlasování byla sestavena speciální komise, která poté odcestovala do bydliště vybraného kandidáta a oznámení o zvolení mu přímo sdělila. Když se však Roosevelt dozvěděl, že došlo k jeho zvolení, nezaváhal a okamžitě odletěl do Chicaga, kde chtěl kandidaturu osobně převzít.¹³⁰ Ač to tak nemusí vyhlížet, jednalo se o velké gesto, jímž se zalíbil široké veřejnosti. Nejen, že tím vyjádřil odhodlanost k boji o nejvyšší státní post, nýbrž také zmírnil pochybnosti o svém fyzickém stavu. Ty se v té době staly předmětem veřejných debat. Po celou dobu své prezidentské kampaně musel posléze ve spolupráci se svými pobočníky, nařčení o fyzické nezpůsobilosti vyvracet.¹³¹

Je třeba připomenout, že o zvolení Franklina Delano Roosevelta stál i Herbert Hoover. A rozhodně nezůstával nečinný. Paradoxně může vyznít fakt, že

¹²⁵ J. BLAHOŽ, *F. D. Roosevelt: Opustená cesta*, s. 81

¹²⁶ J. M. BURNS, *Roosevelt: The Lion and the Fox*, s. 123-134.

¹²⁷ J. BLAHOŽ, *F. D. Roosevelt: Opustená cesta*, s. 81.

¹²⁸ W. G. THIEMANN, *President's Hoover's Efforts*, s. 9-11.

¹²⁹ P. JOHNSON, *Dějiny amerického národa*, s. 600.

¹³⁰ J. M. BURNS, *Roosevelt: The Lion and the Fox*, s. 139-144.

¹³¹ Amos KIEWE, *The Body as Proof: Franklin D. Roosevelt's Preparations for the 1932 Presidential Campaign*, *Argumentation and Advocacy* 36, 1999, s. 88-92.

jeho tajemník Theodore Joslin mu k informaci o Rooseveltově volbě přidal také gratulaci k „vybrání svého vlastního protivníka.“¹³²

V nadcházejícím volebním klání mělo tedy jít o souboj Herberta Hoovera a Franklina Delano Roosevelta. Ovšem ne všem příslušníkům americké inteligence se zmínění kandidáti zamlouvali. Například šéfredaktor významného časopisu *Nation*, Oswald Garrison Villard (1872-1949), komentoval předvolební stav z roku 1932 těmito slovy: „*Nikdy v mém životě jsem neshledal tak málo entusiasmů ohledně obou kandidátů – v podstatě každý volí proti někomu, nebo něčemu... ten, kdo volí pro Roosevelta nebo Hoovera v podstatě zahazuje svůj hlas...*“ Dále pak přirovnává volbu k rozbitému stroji, kterému „*lze samozřejmě udělat záplatu tam a tam, ale nikdy už nebude efektivně fungovat.*“ Villard byl zastáncem myšlenky přebudování systému a všech jeho částí. Alternativou ke dvěma kandidátům nejsilnějších stran pro něj byl nezávislý socialista Norman Thomas.¹³³ Ten nakonec ve volbách získal přibližně 882 tisíc hlasů.¹³⁴

Do celonárodního boje o prezidentský post vstoupil Franklin Delano Roosevelt s programem, jež se ve většině bodů shoduje s Demokratickou platformou. Tento plán národní obnovy a reformy vešel do dějin pod názvem Nový úděl (anglicky *New Deal*).¹³⁵ Samotný název ale vešel do obecného povědomí až po Rooseveltově inauguračním projevu. F. D. Roosevelt kolem sebe shromáždil tým lidí, kteří se ihned energicky začali zasazovat o úspěch v podzimních volbách. Tomuto sboru Rooseveltových pomocníků se lidově začalo říkat „mozkový trust.“ V čele uskupení byli dva muži, vrchní poradce Louis Howe a manažer kampaně Jim Fairley.¹³⁶

Jejich společná práce znamenala skutečnou revoluci v umění vést politickou kampaň. Své působení Roosevelt založil na mobilitě, cestování a rétorické aktivitě. K tomu nově začal využívat automobil, což na lid působilo opravdu novátorsky a sympaticky. Během čtyř měsíců kampaně takto procestoval většinu Spojených států amerických. Vždy byl ochotný diskutovat s běžnými

¹³² W. G. THIEMANN, *President Hoover's Efforts*, s. 10-11.

¹³³ Richard KREITNER, *Another Vote of Protest*, *The Nation* 161, 2016, č. 41, s. 11.

¹³⁴ G. B. TINDALL – D. E. SHI, *Dějiny USA*, s. 564.

¹³⁵ Josef BLAHOŽ, *Rooseveltův Nový úděl a státní zřízení USA*, in: *Právněhistorické studie* 9, 1963, s. 51-96, zde s. 51-55.

¹³⁶ P. JOHNSON, *Dějiny amerického národa*, s. 600-601.

lidmi o jejich každodenních problémech.¹³⁷ Svou kampaň pak hodnotil slovy: „Belhal jsem se po celé zemi z jediného důvodu: chtěl jsem poznat lidi.“¹³⁸

Slovo „belhal“ bylo v tomto případě výstižné. Franklin Delano Roosevelt byl stále částečně imobilní. Jak jsem již zmínil, bylo potřeba přesvědčit veřejnost o tom, že tento stav nijak nebrání ve vykonávání prezidentské funkce. Louis Howe i Jim Fairley si toho byli vědomi. Proto si také dali velikou práci tento fakt dokázat. Meziválečná společnost ve Spojených státech amerických byla totiž plná předsudků.¹³⁹

Tehdy se ukázalo, jak důležitou částí „mozkového trustu“ byl právě Louis Howe.¹⁴⁰ V předvídání možné budoucnosti se již v srpnu roku 1931 zasadil o publikování článku v časopise *Liberty*. Ten tehdy pravidelně odbíraly tři miliony obyvatel. V tomto článku několik lékařů vyjadřuje své přesvědčení, že zdravotní stav Franklina Delano Roosevelta je výtečný v ohledu k vykonávání veřejných funkcí. Tento samý článek Howe s Fairleym rozesílali v průběhu prezidentské kampaně do všech poboček Demokratické strany a její představitelé se pak dále zasloužili o rozšiřování informací v něm uvedených. Dalším vynikajícím tahem pak bylo uveřejnění dopisu Rooseveltova osobního lékaře, dr. Beckwitta, pouhé dva dny před samotnými volbami, tedy 6. listopadu 1932. Beckwitt v něm osobně gratuluje Rooseveltovi k jeho „excelentní fyzické kondici.“ Takto zvolená taktika nakonec slavila úspěch. Franklin Delano Roosevelt dokázal národ přesvědčit, že je fyzicky natolik zdatný, aby jej vedl. Amos Kiewe ve své stati z roku 1999, jež je věnována právě tomuto tématu, dochází k závěru, že zvolené kroky byly pro zvolení Roosevelta prezidentem klíčové. Pokud by byl znám pouze jako postižený kandidát, mnoho lidí by to odradilo od jeho volby.¹⁴¹

¹³⁷ G. B. TINDALL – D. E. SHI, *Dějiny USA*, s. 563.

¹³⁸ N. BLUNDELL, *Kdo byl F. D. Roosevelt*, s. 26.

¹³⁹ J. M. BURNS, *Roosevelt: The Lion and the Fox*, s. 139-151.

¹⁴⁰ J. BLAHOŽ, *F. D. Roosevelt: Opustená cesta*, s. 78.

¹⁴¹ A. KIEWE, *Body as Proof*, s. 88-100.

2.4. POPRVÉ PREZIDENTEM USA

Během svého inauguračního projevu ve Washingtonu D. C. dne 4. března 1933 vyřkl Franklin Delano Roosevelt před přítomnými zástupy tato slova¹⁴²: „*Nastal především čas říkat pravdu, celou pravdu, upřímně a směle. Nemusíme již cukat před opravdovými podmínkami, již čelíme v naší zemi. Tento velký národ vydrží tak jak vydržel doposud, obnoví se a bude prosperovat. Prvně ze všeho mě nechte trvat na mém upřímném přesvědčení, že jedinou věcí, které bychom se měli obávat, je strach sám...*“¹⁴³

Necelé čtyři měsíce předtím, 8. listopadu 1932, totiž Američané rozhodli o tom, že se pro období let 1933-1937 stane jejich prezidentem. Svého protivníka Herberta Hoovera jednoznačně porazil, když získal celkem 22 818 740 hlasů proti 15 760 425 hlasům Hooverovým. To vše z celkového počtu 39 747 783 odevzdaných platných hlasů. Poměr sboru volitelů byl ještě výraznější, konkrétně 472 proti 59. F. D. Roosevelt uspěl ve 42 z tehdejších 48 států, oproti tomu na Hooverovu stranu se postavily pouze státy Pensylvánie, Delaware, Connecticut, Maine, New Hampshire a Vermont.

Pro Roosevelta to byl fenomenální úspěch, pro Hoovera katastrofální porážka. Ve volbách v roce 1928 se Herbert Hoover zaskvěl ziskem 58,2 %, avšak o čtyři roky později to bylo již jen 39,6 %. V absolutních hodnotách se jednalo o úbytek 5 672 398 hlasů.¹⁴⁴

Z uvedených čísel je patrné, jak moc klesla obliba Herberta Hoovera během pouhých čtyř let. Někteří autoři se přiklání k názoru, že hlavní příčinou tohoto neúspěchu nebyly ani tak samotné preference vůči Franklinu Delano Rooseveltovi, nýbrž neoblíba Hooverovy politiky let 1929-1932.¹⁴⁵ Již zmíněný americký publicista G. Taylor to ve své stati *Shades of 1932* komentuje slovy:

¹⁴² J. M. BURNS, *Roosevelt: The Lion and the Fox*, s. 163.

¹⁴³ Inaugural Speech of Franklin Delano Roosevelt, Washington D.C., 4. března 1933. Dostupné z: The American Presidency Project, <http://www.presidency.ucsb.edu>, 6. 2. 2018. „*This is preeminently the time to speak the truth, the whole truth, frankly and boldly. Nor we need shrink from honestly facing conditions in our country today. This great nation will endure as it has endured, will revive and will prosper. So first of all let me assert my firm belief that only thing we have to fear... is fear itself...*“

¹⁴⁴ Election of 1932. Oficiální výsledky amerických prezidentských voleb z roku 1932, dostupné z: The American Presidency Project, <http://www.presidency.ucsb.edu>, 6. 2. 2018.

¹⁴⁵ J. M. BURNS, *Roosevelt: The Lion and the Fox*, s. 161-171.

„FDR nebyl zvolen, protože lidé věděli, co udělal, ale protože věděli, co udělal Hoover.“¹⁴⁶

Americký profesor hospodářských dějin Robert K. Fleck vydal roku 2013 studii s názvem *Why did the electorate swing between parties during the Great Depression?*, ve které se pokouší podrobně analyzovat důvody, jež vedly voliče k odklonu od republikánské strany. Využívá zde termínu tzv. *swing counties*, neboli volebních okresů, které přirozeně inklinují k přechodu voličů. Ty tvoří přechodnou oblast mezi tzv. Demokratickými okresy a Republikánskými okresy. Jako typicky demokratické vymezuje zpravidla městské, urbanizované oblasti s vysokým podílem evropských imigrantů. Jako republikánské pak označuje farmářské a venkovské oblasti a také okresy, jež jsou charakteristické vysokým podílem německého obyvatelstva. Američtí Němci v minulosti vykazovali opačné tendence oproti ostatním přistěhovaleckým národům a zpravidla ve volbách podporovali republikány.

Ony zmíněné *swing counties* se staly klíčovými pro úspěch v prezidentských volbách. Zpravidla jsou charakteristické větší populací a národnostně smíšeným obyvatelstvem a je pro ně typické, že byly výrazně postiženy hospodářskou krizí. Opatření slibovaná v Rooseveltově Novém údělu byla pro obyvatele okresů velmi lákavá. Velice populární se podle R. Flecka stal například slib omezení výdajů na armádu, nebo zrušení prohibice. Do této kategorie lze zařadit například okresy států Kalifornie, Illinois, Iowa nebo Severní Dakota.¹⁴⁷ Přechod voličů od republikánů k demokratům se nakonec stal déletrvající záležitostí a byl patrný až do šedesátých let, což lze vyčíst i z pozdějších volebních výsledků. Reformy demokratických prezidentů pomohly obyvatelům překonat nelehkou ekonomickou situaci, což se po několik následujících desetiletí odrazilo na volební přízni.¹⁴⁸

V roce 1935 byl uveřejněn výzkum dvojice Williama Fieldinga Ogburna a Estell Hillové, jež měl osvětlit provázanost velikosti příjmu domácnosti a výběr

¹⁴⁶ G. TAYLOR, *Shades of 1932*, s. 8-9.

¹⁴⁷ Robert K. FLECK, *Why did the electorate swing between parties during the Great Depression?* *Explorations in Economic History* 50, 2013, s. 599-619, zde s. 601-618.

¹⁴⁸ Shawn KANTOR – Price V. FISHBACK, John Joseph WALLIS, *Did the New Deal solidify the 1932 Democratic realignment?* *Explorations in Economic History* 50, 2013, s. 620-633, zde s. 622-633.

kandidáta v prezidentských volbách roku 1932. Protože ale příjem domácnosti nebyl součástí formuláře při sčítání obyvatelstva z roku 1930, využili autoři hodnoty výše nájmu, popřípadě nákladů na bydlení, které zpravidla bývají s příjmem domácnosti bezprostředně spjaty a byly součástí censu. Studie byla provedena ve státě Illinois, aplikována pak ve třech rozličných oblastech: v okresech města Chicaga, v prostředí malých měst a ve venkovských regionech. Její závěry potvrdily předpoklad, že především chudší voliči a také méně movitá část střední vrstvy hlasovala ve volbách pro F. D. Roosevelta, kdežto zámožnějším imponoval více H. Hoover.¹⁴⁹

Hlavně ekonomické faktory rozhodly o vítězství Franklina Delano Roosevelta nad Herbertem Hooverem v amerických prezidentských volbách roku 1932. Opatření, kterými se Hoover snažil vyřešit situaci nastalou po pádu newyorské burzy 24. října 1929, selhala, a tak se americké voličstvo poohlédlo po změně na nejvyšším postu. Jejich volbou se stal kandidát Demokratické strany, jež v průběhu dvacátých let postupně nabírala na síle, až se jí podařilo získat dominantní pozici v úloze řízení státu.¹⁵⁰

Zásahy, pomocí nichž Roosevelt plánoval obnovit americké hospodářství a navrátit zemi prosperitu, vešly do dějin pod označením Nový úděl. Není cílem této práce rozebírat jejich konkrétní podobu. Nicméně je lze hodnotit zpětně za velmi účinné, neboť zajistily demokratům politickou dominanci v domácí politice na další tři desítky let dopředu.¹⁵¹

¹⁴⁹ William Fielding OGBURN – Estelle HILL, *Income Classes and the Roosevelt Vote in 1932*, *Political Science Quarterly* 50, 1935, č. 2, s. 186-193. První část studie zkoumala 131 tzv. *Census Tracts* města Chicaga, což byly městské okrsky, v jejichž rámci byly sčítány volební výsledky. Domácnosti, které měsíčně platili nájem menší než 30 dolarů, volili Franklina Delano Roosevelta nejvíce, v průměru až 73% z nich. V domácnostech s nájmem mezi 30 a 60 dolary také zvítězil Roosevelt, průměrně však již jen v 59% z nich. V rozmezí 60 až 80 dolarů byl poměr hlasů vyrovnaný, v domácnostech platících více než 80 dolarů měsíčně jednoznačně zvítězil

H. Hoover. Populace na maloměstech a v oblastech rurálních vykazovala přibližně podobné hodnoty, což bylo překvapivé, vzhledem k faktorům jako podíl evropských přistěhovalců, rasové složení obyvatelstva atd.

¹⁵⁰ J. M. BURNS, *Roosevelt: The Lion and the Fox*, s. 151-161.

¹⁵¹ Richard CAVENDISH, *The First of the Hundred Days*, *History Today* 58, 2008, č. 3, s. 13.

3. REFLEXE AMERICKÝCH PREZIDENTSKÝCH VOLEB V ČESKÉM DOBOVÉM TISKU

3.1. TISK JAKO HISTORICKÝ PRAMEN

Významným historickým pramenem se, především pro výzkum moderních a soudobých dějin, stává tisk. Ten od první poloviny devatenáctého století zažil nebývalý rozvoj.¹⁵² Počet pravidelně vydávaných titulů a jejich náklady se od zmíněné doby nebývale zvýšily a svého vrcholu dosáhly v období před druhou světovou válkou.¹⁵³ Od třicátých let dvacátého století začal tisk v přinášení aktuálních informací konkurovat také rozhlas, od padesátých let i televizní vysílání.¹⁵⁴ Právě Franklin Delano Roosevelt byl označován jako první „rozhlasový“ prezident Spojených států amerických.

Obecně lze vymezit dvě základní funkce tisku jako pramenného materiálu. První z nich je informativní. Noviny zpravidla jako první přinášely informace o dění doma i ve světě.¹⁵⁵ Přesto je však při jejich studiu důležité mít na zřeteli, že se jedná o lidský výtvar, který může obsahovat chyby. Z toho důvodu je třeba vždy prověřit faktografické údaje v tisku uveřejněné.¹⁵⁶ Druhá funkce tisku je ideová, respektive politická. Zásadním způsobem se v produkci jednotlivých redakcí odráží názory lidí, kteří se na vydávání novin podílejí (vlastníci, žurnalisté, výtvarníci,...) a vyskytují se v nich články na podporu politických subjektů, k nimž se veřejně hlásí.¹⁵⁷ Věnujme se nyní české tiskové produkci a jejím přímému vztahu Franklina Delano Roosevelta prezidentem Spojených států amerických v roce 1932.

¹⁵² Asa BRIGGS – Peter BURKE, *A Social History of Media. From Gutenberg to the Internet*, Cambridge 2009, s. 108-109.

¹⁵³ Pavel VEČEŘA, *Úvod do dějin tištěných médií*, Praha 2015 s. 192-195.

¹⁵⁴ Lenka ČÁBELOVÁ, *Československý rozhlas a stát 1923-1945*, in: *Konsolidace vládnutí a podnikání v České republice a v Evropské unii II. Sociologie, prognostika a správa*, Praha 2002, s. 291-306, zde s. 293-296.

¹⁵⁵ Miroslav HROCH, *Úvod do studia dějepisu*, Praha 1985, s. 160.

¹⁵⁶ Pavel HORÁK, *Tisk jako historický pramen*, in: Jana ČECHUROVÁ – Jan RANDÁK a kol., *Základní problémy studia moderních a soudobých dějin*, Praha 2014, s. 343-359, zde s. 351.

¹⁵⁷ M. HROCH, *Úvod*, s. 160.

Meziválečné období lze považovat za zlatou éru české tištěné publicistiky. Charakterizuje je řada velmi kvalitních a vlivných autorů a nakladatelů. Tito lidé tvořili nejvýznamnější redakce zmíněného období. Mnoho z nich bylo velice úspěšných také v beletristické produkci.¹⁵⁸ Příkladem tohoto tvrzení mohou být například přední osobnosti *Lidových novin*, jmenovitě Karel Čapek, Karel Poláček, Arne Novák, Rudolf Těsnohlídek, Leoš Janáček, Eduard Bass, Ferdinand Peroutka a mnozí další.¹⁵⁹ Hlavním zdrojem informací tisku byla Československá tisková kancelář (ČTK).¹⁶⁰

Periodický tisk se během období první republiky výrazně podílel na integraci a demokratizaci národního života.¹⁶¹ Bylo by nicméně mylné domnívat se, že se jednalo o prostor volného soupeření. Tím je myšlen systém založený čistě na tržních principech a schopnosti přilákat čtenářstvo. Možná překvapí, že první republika, často vnímána jako období ryze demokratické, se musela vypořádat s cenzurními opatřeními i zásahy do svobody tisku.¹⁶² Již zákonem z roku 1920 bylo umožněno státu cenzurovat tisk v době válečného stavu a v období sociálního neklidu. Určité zásahy přinášel i zákon na ochranu republiky z roku 1923. Omezení svobody tisku přinesly také tzv. malé tiskové zákony z let 1933-1934, které zpříšňovaly pravidla pro import zahraničního tisku a zakazovaly vycházení sudetoněmeckých a fašistických periodik.¹⁶³

Přes tato omezení zůstával český meziválečný tisk bohatý. Každý politický subjekt měl možnost sdělovat své názory. I přesto, že politické strany nemohly vlastní noviny přímo vlastnit, bylo vždy uváděno, jako čí orgán slouží. Některé strany vydávaly hned několik listů. Ty měly buď celonárodní, nebo regionální působnost. Od třicátých let dvacátého století se výrazněji začala projevovat také ideologická diferencovanost jednotlivých redakcí.¹⁶⁴

¹⁵⁸ Barbora OSVALDOVÁ – Jana ČEŇKOVÁ, *Česká publicistika mezi dvěma světovými válkami*, Praha 2017, s. 7.

¹⁵⁹ Miroslav JEŘÁBEK, *Příběh Lidových novin*, in: *Lidové noviny jako kulturní fenomén 20. století. Sborník textů z literárněvědecké konference v Knihovně Václava Havla*, Praha 2013, s. 1-2.

¹⁶⁰ P. HORÁK, *Tisk jako historický pramen*, s. 350.

¹⁶¹ Petr POSLEDNÍ, *Funkce periodické publikace v literární komunikaci*, in: Michal JAREŠ – Pavel JANÁČEK – Petr ŠÁMAL, *Povídka, román a periodický tisk v 19. a 20. století*, Praha 2005, s. 9-15, zde s. 9.

¹⁶² B. OSVALDOVÁ – J. ČEŇKOVÁ, *Česká publicistika*, s. 13.

¹⁶³ Petr BEDNÁŘÍK – Jan JIRÁK – Barbara KÖPPOVÁ, *Dějiny českých médií. Od počátku do současnosti*, České Budějovice 2011, s. 151-182.

¹⁶⁴ B. OSVALDOVÁ – J. ČEŇKOVÁ, *Česká publicistika*, s. 13-18.

V této práci je čerpáno z několika druhů tiskové produkce. První velkou skupinu reprezentují velké celonárodní deníky. Jejich redakce se zpravidla snažily o nezávislé hodnocení domácích i zahraničních politických témat. Vycházely několikrát denně v mnohatisícových nákladech a držely si veliký vliv na veřejné mínění. Takový charakter měly v meziválečném období především *Lidové noviny*, *Národní politika* a *Národní listy*.¹⁶⁵

V menších nákladech vycházely populární obrázkové (ilustrované) týdeníky. Jako typický příklad mohou sloužit magazíny *Čas* a *Pestrý týden*. Velice často se jednalo o graficky velmi bohaté tisky. Vedle vlastních redaktorů vynikali v redakci velmi také schopní fotografové. Hlavním záměrem těchto periodik bylo zajímavě a poutavě informovat čtenáře o dění doma i ve světě.¹⁶⁶

Třetí skupinou tvořila regionální nezávislá periodika. Ta vycházela obvykle denně či jednou do týdne. Mimo svých lokálních aktualit a problematiky domácí politiky přinášela nezřídka i vhled do tehdejších událostí ve světě. Tato diplomová práce čerpá například z týdeníků *Našinec*, *Obrana Slezska a východní Moravy*, *Zájmy Českomoravské vysočiny* nebo *Zlín*. Tento druh publicistické produkce byl v období první republiky velmi oblíbený.¹⁶⁷

Všechny tři předcházející skupiny periodik se snažily čtenářům informace zprostředkovávat nezaujatě. Avšak existoval i ideologicky zatížený tisk. Většina politických stran a dalších subjektů vydávala pod svým patronátem množství listů, jež vycházely s různou periodicitou. Takováto periodika si často do podtitulu umísťovala slovo *orgán*.¹⁶⁸ Některé vycházely na celém území československé republiky, jiné pouze regionálně. Za příklad periodika s celonárodní produkcí je možné považovat *Rudé právo* nebo *Venkov*. Mezi stranická regionální periodika lze zařadit třeba týdeníky *Východ* nebo *Rozhledy*.

¹⁶⁵ Jaromír KUBÍČEK, *Lidové noviny a žurnalistika v ČR v meziválečném období*, in: *Lidové noviny Arnošta Heinricha a dnešek. Sborník referátů z odborné novinářské konference*, Brno 2006, s. 49-53, zde s. 49-50.

¹⁶⁶ Petr VILGUS, *Pestrý týden, 2. listopadu 1926 – 28. dubna 1945: Vznik, existence a zánik nejlepšího ilustrovaného týdeníku první a druhé Československé republiky a období Protektorátu Čechy a Morava*, Praha-Opava 2001, s. 110-112.

¹⁶⁷ David VALÚŠEK, *Tomáš Baťa a tisk*, in: *Tomáš Baťa - doba a společnost: sborník příspěvků ze stejnojmenné zlínské konference, pořádané ve dnech 30. listopadu - 1. prosince 2006*, Brno 2006, s. 274-281, zde s. 275-278.

¹⁶⁸ Např. *Orgán Československé sociálně demokratické strany dělnické pro župu královehradeckou*.

Funkce tisku během období první republiky nebyla pouze politická a agitační, nýbrž také zábavná a volnočasová.¹⁶⁹ Byla vydávána speciálně zaměřená periodika na umění, literaturu, kulturu, architekturu, bytové a módní otázky, životní styl i reklamu.¹⁷⁰ Přelom dvacátých a třicátých let dvacátého století lze považovat za období vzniku bulvárního tisku, tak jak jej známe v současnosti.¹⁷¹

Po celé období let 1918-1938 si český periodický tisk udržel svůj institucionální charakter.¹⁷² Za vydáváním podobně zaměřených listů stály tzv. koncerny namísto jednotlivých nakladatelství. Periodika vycházela zpravidla ve dvou formách a to buď jako samostatné listy, nebo jako tzv. hlavičkové listy. Ty měly oproti svému mateřskému samostatnému listu pozměněný název. Některé články a titulky uvnitř ale byly pouze zkopírovány.¹⁷³ Mnoho titulů vycházelo několikrát denně, typické bylo třeba ranní a večerní vydání. V oblibě byla také zvláštní nedělní vydání.¹⁷⁴

3.2. PŘEDVEČER VOLEB PŘEDMĚTEM DOBOVÉ ŽURNALISTIKY

Ve třicátých letech dvacátého století nemohl český tisk, vzhledem ke geografické vzdálenosti, z ní vyplývajícího časového posunu a také brzkého ranního vydávání novin, přinést čtenářům výsledek amerických prezidentských voleb přesně v den jejich konání. Z toho důvodu se volbou zabývala i čísla vyšlá ve dnech následujících. Česká meziválečná žurnalistika se však neomezovala na pouhé informování o nadcházejících prezidentských volbách ve Spojených státech amerických. Přesto byl předvečer voleb zastíněn událostí, která se tehdejšího Československa dotýkala mnohem bezprostředněji. Zmíněnou událostí byly volby do německého říšského sněmu. Ty tehdy ovládli národní socialisté pod vedením Adolfa Hitlera.¹⁷⁵ Domnívám se, že v dnešním tisku by oproti německým volbám byly upřednostněny volby americké.

¹⁶⁹ P. HORÁK, *Tisk jako historický pramen*, s. 350.

¹⁷⁰ B. OSVALDOVÁ – J. ČEŇKOVÁ, *Česká publicistika*, s. 13.

¹⁷¹ P. HORÁK, *Tisk jako historický pramen*, s. 350.

¹⁷² P. POSLEDNÍ, *Funkce periodické publikace*, s. 11.

¹⁷³ B. OSVALDOVÁ – J. ČEŇKOVÁ, *Česká publicistika*, s. 13-18.

¹⁷⁴ P. VEČEŘA, *Úvod do dějin tištěných médií*, s. 195.

¹⁷⁵ viz např.: *Národní politika* 6. - 7. 11. 1932, *Národní listy* 6. – 8. 11. 1932, *Lidové noviny* 6. – 8. 11. 1932.

Některá periodika informovala v roce 1932 o nadcházejících listopadových volbách prezidenta Spojených států amerických zevrubněji, jiná pouze zběžně. Na přelomu června a července 1932 se odehrával v Chicagu, v práci již zmiňovaný sjezd Demokratické strany, na němž byl Franklin Delano Roosevelt vybrán za soupeře Herbertu Hooverovi. Nedlouho po jeho zvolení přinesl o tom zprávu týdeník *Zlín*.¹⁷⁶ Výsledky letního demokratického konventu v Chicagu reflektovaly v českém prostředí samozřejmě také významnější deníky. *Lidové noviny* hodnotily pozitivně především to, že F. D. Roosevelt byl odpůrcem prohibičního zákona.¹⁷⁷ Velmi podobná stanoviska zaujali k nastalé situaci i *Český deník*¹⁷⁸ a *Našinec*.¹⁷⁹

Zmíněný týdeník *Zlín* přinesl o několik týdnů později informaci o tom, že Franklin Delano Roosevelt hodnotí své šance na úspěch ve volbách příznivě. O několik týdnů dříve zvítězila v guvernérských volbách ve státě Maine netradičně právě jeho Demokratická strana. Tento fakt F. D. Roosevelt následně hodnotil jako příznačný pro nadcházející volby prezidentské.¹⁸⁰ V témže čísle byl rovněž otisknut anekdotický sloupek o přístupu obou prezidentských kandidátů k fotografování a jejich vystupování ve vztahu k médiím.¹⁸¹

Politicky nezávislý týdeník *Moravská orlice* přinesl dne 23. října 1932 českému čtenářstvu zprávu o výsledcích předběžného šetření možných výsledků voleb. Výzkum byl proveden prestižním americkým magazínem *Literary Digest*. Na základě výsledků tohoto průzkumu odhadl autor článku pravděpodobnost Rooseveltova úspěchu ve skutečných listopadových volbách na 3:2.¹⁸² F. D. Rooseveltem jako prezidentským kandidátem se *Moravská orlice* zabývala na svých stránkách i později. V textu ze dne 6. listopadu 1932 byla nastíněna jeho

¹⁷⁶ *Zlín*, č. 8, 1932, s. 2.

¹⁷⁷ *Lidové noviny*, 1. 7. 1932, s. 1.

¹⁷⁸ *Český deník*, 3. 7. 1932, s. 3.

¹⁷⁹ *Našinec*, 2. 7. 1932, s. 1.

¹⁸⁰ *Zlín*, č. 30, 1932, s. 2.

¹⁸¹ *Zlín*, č. 30, 1932, s. 3. Podle autora nebyl Herbert Hoover po dobu svého úřadování přílišným zastáncem toho, aby byl fotografován a obecně byl jeho přístup k žurnalistům spíše odmítavý. Ovšem poté, co začal Franklin Delano Roosevelt veřejnost oslňovat svým sympatickým a vstřícným vystupováním, nezbylo Hooverovi nic jiného, než se pokoušet o něco podobného. Článek popisuje prezidentovo veřejné fotografování v Bílém domě a považuje to za velmi humorné.

¹⁸² *Moravská orlice*, 23. 10. 1932, s. 3. V průzkumu *Literary Digest* zvítězil Franklin Delano Roosevelt, když získal 1 473 446 hlasů. Herbert Hoover získal 973 367 hlasů a socialista Norman Thomas 127 235 hlasů. Na základě srovnání získaných hlasů zřejmě došel autor článku k onomu poměru 3:2.

osobní minulost a politická kariéra. O Rooseveltově osobnosti bylo zde pojednáno vcelku obdivně. Pouze k jeho zdravotnímu stavu byl autor skeptický, když psal o F. D. Rooseveltovi jako o „*nemocí zdeformovaném nešťastníku*.“¹⁸³

Výsledky předvolebního výzkumu představil československému čtenářstvu na svých stránkách také *Zlín*. Jeho redakce, z textu patrně, měla v Rooseveltův úspěch mnohem větší důvěru a kurz na jeho výhru stanovila v poměru 5:2.¹⁸⁴

Mnohem zevrubnější představení obou aspirantů na americký prezidentský post uvedl plzeňský *Český deník*. Oběma kandidátům byl v článku věnován krátký medailonek s fotografií. Franklin Delano Roosevelt je v něm představen jako politiky ne vždy úspěšný kandidát demokratů, farmářův syn a vzdálený příbuzný bývalého prezidenta Theodora Roosevelta. O Herbertu Hooverovi se v medailonku hovoří jako o sirotku, kovářském synku, důlním inženýru a samozřejmě, současném prezidentovi, v jehož organizační schopnosti dosud většinově zachovává americký lid důvěru. V textu je dále poznamenáno, že probíhající volby jsou charakteristické „mimořádnou účastí voličstva.“ Článek pokračuje zprávami o činnosti obou kandidátů bezprostředně před začátkem voleb a informuje o místě jejich pobytu. Také je zde uvedeno, že výsledky voleb budou známy do čtyřiaadvaceti hodin, až se sečtou výsledky ze všech voličských okresů, což představuje dohromady přibližně čtyřicet milionů hlasů. Dle deníku vypsaly sázkové kanceláře v USA kurz na Rooseveltovo vítězství v poměru 6:1. Neobvykle velký prostor byl v článku věnován názoru bývalého prezidenta Calvina Coolidge, který pochopitelně pro volby v roce 1932 podpořil Herberta Hoovera.¹⁸⁵ O několik dní dříve informoval již *Český deník* na svých stránkách o vystoupení F. D. Roosevelta na schůzi v budově newyorské opery.¹⁸⁶

Za velice tradiční deník platily stále *Národní listy*. Titulní strana večerního vydání v den voleb byla z větší části věnována prezidentským volbám ve Spojených státech amerických. O volbách zde bylo pojednáno jako o „... věci,

¹⁸³ *Moravská orlice*, 6. 11. 1932, s. 3.

¹⁸⁴ *Zlín*, č. 36, 1932, s. 2.

¹⁸⁵ *Český deník*, 8. 11. 1932, s. 1. Článek chybně umísťuje sídlo Herberta Hoovera v Palo Altu do státu Iowa, přestože leží v Kalifornii. Srovnání viz např.: *Národní listy*, 8. 11. 1932, s. 1.

¹⁸⁶ *Český deník*, 5. 11. 1932, s. 2. Toto předvolební setkání obou prezidentských kandidátů bylo jedním z posledních střetnutí v rámci volební kampaně a bylo věnováno národohospodářským otázkám, které sužovaly ekonomiku tehdejších Spojených států amerických.

*přesahující svým významem daleko hranice amerických států i americké pevniny...*¹⁸⁷ Také v tomto periodiku byli nejprve kandidáti představeni pomocí krátkého medailonku. Paradoxní je, že tyto medailonky jsou doslovně shodné s jinými, uveřejněnými ten samý den v *Českém deníku*. Stejně tak i fotografie, jež jsou součástí článků.¹⁸⁸ Tato skutečnost byla nejspíše zapříčiněna stejným zdrojem, pravděpodobně zprávou ČTK. Ani jeden z deníků, bohužel, poznatek o původu informací neuvedl. Článek pokračuje výtahem z Rooseveltova posledního volebního projevu. Znovu nechybí ani dodatek o kurzu 6:1 na výhru Franklina Delano Roosevelta. Na závěr jsou čtenáři informováni o dosud nevyšetřeném útoku na dva traťové zřízence, kteří byli v důsledku tohoto přepadení nuceni zastavit speciální prezidentský vlak Herberta Hoovera. Tento čin následně vedl k úvahám o možném atentátu na prezidenta.¹⁸⁹

Jedním z nejpopulárnějších listů v meziválečné éře byla v Československu pražská *Národní politika*. Každý den vycházela v několika vydáních, a to až do dubna 1945. Poté bylo její vydávání ukončeno.¹⁹⁰ Den před uskutečněním volby přinesla *Národní politika* pouze krátkou zprávu o tom, že kandidáti uskutečnili své závěrečné projevy.¹⁹¹ V samotný den voleb přinesl deník mnohem obsáhlejší vhled do amerických prezidentských voleb. Autor článku, Jiří Kalousek, jehož jméno je netradičně v plném znění pod textem uvedeno, viděl volby jako rozřešení otázky, zda jsou Spojené státy americké spokojené pod vedením prezidenta Hoovera či nikoliv. Kalousek v textu nepokrytě vyjádřil sympatie Rooseveltovi. Toho označuje za dobrého řečníka i guvernéra, muže otevřeného, se zvonivým hlasem a příjemným vystupováním. Oproti tomu Herbert Hoover je v článku vykreslen jako nedobrý řečník neschopný uspořádat si sám volební kampaň a muž, který nesplnil své sliby. Je označen za plného viníka hospodářských těžkostí americké společnosti po roce 1929.¹⁹²

¹⁸⁷ *Národní listy*, 8. 11. 1932, s. 1.

¹⁸⁸ *Národní listy*, 8. 11. 1932, s. 1-2. Srovnání s: *Český deník*, 8. 11. 1932. Jedinou odlišností je pořadí představování obou kandidátů a prohození fotografií, jinak se text shoduje.

¹⁸⁹ *Národní listy*, 8. 11. 1932, s. 2. Deník v článku rovněž přinesl odhad toho, jak budou hlasovat čeští krajané usazení na území Spojených států amerických: „...v menších obcích obydlených československým živlem, bude hlasováno skoro jednomyslně pro Roosevelta, ...“

¹⁹⁰ Jaromír KUBÍČEK a kol., *Noviny České republiky 1919-1945*, s. 226.

¹⁹¹ *Národní politika*, 7. 11. 1932, ranní vydání s. 2.

¹⁹² *Národní politika*, 8. 11. 1932, ranní vydání, s. 2.

Mezi velké deníky meziválečného Československa je nutné počítat také *Lidové noviny*. Ani ty v den konání amerických prezidentských voleb nezapomněly představit kandidáty a všechny okolnosti s volebním kláním spjaté. Dle *Lidových novin* měla volební účast dosáhnout výše 47 milionů voličů. To v porovnání s volbami předcházejícími mělo znamenat o 11 milionů odevzdaných hlasů více. Tento odhad se ukázal jako správný. Na vítězství F. D. Roosevelta, podle *Lidových novin*, byl vypsán kurz dokonce v poměru 7:1. V textu bylo rovněž uvedeno, že většina amerických Čechoslováků bude ve volbách hlasovat pro F. D. Roosevelta.¹⁹³ O den později přinesly *Lidové noviny* údajné prohlášení H. Hoovera o tom, „...že americká města zarostou travou, bude-li zvolen jeho odpůrce.“ Takové tvrzení bylo v očích autora zprávy nehorázností a vyjádřil F. D. Rooseveltovi podporu.¹⁹⁴ S tím je ovšem v rozporu hned vedlejší sloupek F. K. Zemana, redaktora *Lidových novin*. Ten v něm naopak velebí Herberta Hoovera, označuje jej za „chudáka“ a oběť předvolebního boje. Ačkoliv F. K. Zeman proti F. D. Rooseveltovi osobně nesympatie nechová, hodnotí volby těmito slovy: „...Gangsteři a vůbec všichni lumpi jsou pro Roosevelta, protože Roosevelt je proti prohibici.“¹⁹⁵ Z toho je patrné, že redakce deníku vyloženě nepodporovala ani jednoho z prezidentských kandidátů. To bylo důvodem názorové různorodosti jednotlivých příspěvků.

Některé české meziválečné listy se zaměřily na americké prezidentské volby v kontextu různých jiných společenských témat. Vzájemný poměr katolictví a kandidátů na prezidentský úřad zkoumal v předvečer voleb na svých stranách moravský deník *Našinec*. Z textu vyplývá, že katolická víra vykazovala tendenci obhájit svou pozici v rámci většinově protestantských Spojených států amerických. Především pro imigranty z Evropy se jednalo o důležité téma. Pro radikální stoupence katolictví býval jasnou volbou pro prezidentský úřad několikrát zmíněný „Al“ Smith. Neúspěšný demokratický kandidát z roku 1928 totiž sám katolickou víru vyznával. Stal se tak vůbec prvním přívržencem katolické církve, který kdy na úřad prezidenta kandidoval. I přes fakt, že F. D. Roosevelt katolíkem nebyl, dokázal si podporu katolického obyvatelstva ve velké

¹⁹³ *Lidové noviny*, 9. 11. 1932, ranní vydání, s. 3. Část textu o průběhu voleb přináší informaci o tom, že tou dobou již probíhající volby se odehrávají vcelku klidně, avšak „... v Novém Yorku hlásil dohlédací úředník, že viděl, jak nějaký člověk volil šestnáctkrát.“

¹⁹⁴ *Lidové noviny*, 10. 11. 1932, ranní vydání, s. 1.

¹⁹⁵ *Lidové noviny*, 10. 11. 1932, ranní vydání, s. 1.

míře udržet. A to přesto, že měli katolíci svého vlastního kandidáta, jímž byl pittsburský kněz James Renshaw Cox (1886-1951). Právě postavě J. R. Coxe je věnována většina článku v *Našinci*.¹⁹⁶ Jeho akce ovšem mnoho ohlasu nevyvolala. Z toho důvodu rezignoval ještě před samotným dnem voleb. Svým příznivcům posléze doporučil volbu F. D. Roosevelta.¹⁹⁷

Velice zajímavý důvod k podpoře Rooseveltovy kandidatury vyjadřoval autor článku v sociálně demokratickém týdeníku *Nová doba*. Výsledek voleb totiž, podle něj, výrazně ovlivní exportní politiku plzeňských pivovarů. Odbyt piva by v důsledku Rooseveltova vítězství velmi vzrostl, neboť „...*Snad každý občan USA ví, co je to plzeňské pivo...*“ a nová Rooseveltova Amerika „...*bude již za rok podle všech regulí tak mokrá, až z ní bude kapat.*“ Plzeňské pivovary se dle zprávy již v létě 1932 chystaly na rozšíření výroby a předpokládaly Rooseveltovo zvolení.¹⁹⁸ Je třeba podotknout, že sídlo redakce týdeníku se nacházelo právě v Plzni. *Nová doba* refletovala americké prezidentské volby roku 1932 také politicky, bez lokálních ekonomických zájmů. Nicméně tématu prohibice bylo v článcích týdeníku věnováno poměrně hodně prostoru i nadále. V textu přispěvatele listu Josefa Linharta je zřejmá jednoznačná podpora levicového F. D. Roosevelta.¹⁹⁹ Stejně tak ve zprávě, jež vyšla v novinách o den později, když už se blížilo oficiální vyhlášení výsledků voleb.²⁰⁰

Předvolební boj o prezidentský úřad Spojených států amerických zanechal stopu také v české kinematografii. Informoval o něm PDC zvukový týdeník s pořadovým číslem 109. O tomto faktu se mohli filmoví příznivci dočíst v tehdy populárním periodiku o světě filmu nesoucím název *Český filmový zpravodaj*.²⁰¹

¹⁹⁶ *Našinec*, 3. 11. 1932, s. 1. V roce 1932 obývalo území Spojených států amerických asi 123 000 000 lidí. Z tohoto počtu se jich přibližně 20 000 000 hlásilo ke katolické víře. To nebyla zanedbatelná část. Reverend J. R. Cox se dostal v roce 1932 do povědomí veřejnosti, když stál v čele asi 25 000 protestujících proti tehdy silícím americkým komunistům.

¹⁹⁷ Kenneth John HEINEMAN, *A Catholic New Deal: Religion and Reform in Depression Pittsburgh*, State College 1999, s. 29-35.

¹⁹⁸ *Nová doba*, 20. 7. 1932, s. 3.

¹⁹⁹ *Nová doba*, 8. 11. 1932, s. 1.

²⁰⁰ *Nová doba*, 9. 11. 1932, s. 1.

²⁰¹ *Český filmový zpravodaj*, 29. 10. 1932, s. 7.

3.3. OHLASY A HODNOCENÍ VOLEB NA STRANÁCH ČESKÉHO DOBOVÉHO TISKU

Český dobový tisk se nezaměřil na předvolební boj ve Spojených státech amerických v roce 1932 tak výrazně, jak by asi světové mocnosti náleželo. I přes tento fakt se posléze staly výsledky politického souboje Franklina Delano Roosevelta a Herberta Hoovera zpravidla hlavní informací dne. Uveřejnění jména nového prezidenta a hodnocení soupeření o nejvyšší post v USA se na stránky českých novin dostávalo nejčastěji dne 10. listopadu 1932. Tedy s dvoudenním posunem. Mnohá další témata, úzce spjata s nově nastupující administrativou, byla řešena v tisku i později. Některé listy informovaly o volbě obšírně, jiné se omezily na strohé oznámení.

Nezávislý politický týdeník nazvaný *Obrana Slezska a východní Moravy* ve svém týdenním přehledu přinesl sdělení o rozhodujícím vítězství protiprohibičního demokrata Franklina Delano Roosevelta. Ten porazil zastánce prohibice, republikánského kandidáta Herberta Hoovera. Pozoruhodné je svědectví o počtu získaných hlasů obou kandidátů. Ta se v článku oproti skutečnosti liší u F. D. Roosevelta asi o osm milionů hlasů. U H. Hoovera je uvedený rozdíl jiný zhruba o pět milionů. To vše přes fakt, že poměr hlasujících ve sboru volitelů je uveden správně.²⁰²

Velice svébytný titulek „*Amerika zvlhla*“ patřil článku, jenž na svých stránkách otiskl sociálně demokratický deník *Nová doba*. Zpráva pojednávala o průběhu a výsledcích voleb. Už ze zmíněného titulku je patrné, že redaktoru jako nejdůležitější přišla rozdílnost nahlížení kandidátů na otázku prohibice.²⁰³ Zpráva dále postupuje chronologicky od předvečera volby, přes první neoficiální výsledky až po definitivní ohlášení faktu, že Franklin Delano Roosevelt byl zvolen prezidentem USA. Odstavec je věnován i jménům dalších zvolených. Například viceprezidentu Johnu Nancymu Garnerovi (1868-1967), novému

²⁰² *Obrana Slezska a východní Moravy*, 11. 11. 1932, s. 2. Noviny nesprávně uvádí absolutní zisk přibližně 14, 5 milionu hlasů pro Roosevelta a necelých 11 milionů pro Hoovera. Pro skutečný poměr hlasů a rozložení ve sboru volitelů viz kapitola Roosevelt poprvé prezidentem, s. 26.

²⁰³ To dále dokumentuje i podtitulek: „*Mokří: president, vicepresident, guvernéri, poslanci, senátoři.*“ Součástí prezidentských voleb byly v některých regionech i volby komunální.

guvernérů státu New York Herbertu Lehmanovi (1878-1963), a rovněž starostovi města New Yorku Johnu O'Brienovi (1873-1951). Zajímavou součástí článku je také výčet amerických prezidentů s jejich stranickou příslušností a ziskem mandátů ve sboru volitelů od Arthura Chestera (1826-1886, ve funkci 1881-1885) až po Franklina Delano Roosevelta. Ten byl do textu umístěn, dle autorových slov, „pro zajímavost.“ V závěru článku je pojednáno o ohlasech, které volba vyvolala v Paříži a Londýně. Ty v obou státech byly veskrze pozitivní.²⁰⁴

Zrušení prohibičního zákona se stalo klíčovým tématem i pro redakci deníku *Našinec*. Polovina titulní strany ze dne 10. listopadu byla věnována výsledku a dopadům volby ve Spojených státech amerických. Zpráva předesílá, že se ve volbách nejednalo pouze o samotný post prezidentský, nýbrž i o mnohé další velmi význačné úřady ve státní správě. Tím volby nabyly, podle redaktora, skutečně mimořádného významu. Mimo tradiční informace o průběhu voleb je v textu pojednáno i o událostech, jimiž byly volby doprovázeny. Kupříkladu o možném atentátu na Hooverův vlak, který byl již v této práci zmíněn. Dále se v *Našinci* pojednává například o střelbě ve městě Pikeville, během níž došlo ke smrtelnému zranění jednoho voliče. Deník uvedl jako své zdroje jak ČTK, tak i světoznámou agenturu Reuters.²⁰⁵ Následující den pak čtenářům *Našince* byla představena osobnost F. D. Roosevelta a uvedena také četná srovnání prezidentských voleb v roce 1932 s rozličnou škálou voleb v letech předchozích. Zároveň byl ohlášen Hooverův úmysl odebrat se na odpočinek do svého sídla v kalifornském Palo Altu. Tak se mělo stát po definitivním skončení jeho mandátu v březnu 1933.²⁰⁶

Skutečně komplexní pohled na celé kandidátské klání přinesly *Lidové noviny*. Ty byly v meziválečném Československu mimořádně vlivným deníkem. V odpoledním vydání ze dne 9. listopadu 1932 byla tématu amerických prezidentských voleb věnována drtivá většina titulní strany. Článek je obohacen

²⁰⁴ *Nová doba*, 10. 11. 1932, s. 2. Přestože autor článku uvádí odkaz na velmi relevantní zdroje, kterými byl věhlasný americký deník *New York Herald Tribune*, či tisková agentura *Associated Press*, je zde opět uvedeno to stejné, velmi nepřesné, vyjádření absolutního počtu voličů, jako v *Obraně Slezska a východní Moravy*. Paradoxní je, že volební výsledek Herberta Hoovera z roku 1928 je v článku uveřejněn v podstatě správně, což při přibližně stejném úspěchu v rámci sboru volitelů by se muselo zákonitě projevit i podobným počtem hlasů od voličů. Ten se ovšem dle uvedených údajů liší přibližně o sedm milionů hlasů. To autor pomíjí bez povšimnutí.

²⁰⁵ *Našinec*, 10. 11. 1932, s. 1.

²⁰⁶ *Našinec*, 11. 11. 1932, s. 1-2.

fotografií jak samotného F. D. Roosevelta, tak i nového viceprezidenta J. N. Garnera. V textu je poměrně detailně rozebráno posilování Demokratické strany v průběhu dvacátých let společně s vysvětlením, jakým způsobem se o tento vzestup zasadil také právě F. D. Roosevelt. Avšak Rooseveltovo vítězství je dle redaktora *Lidových novin*: „... více důsledkem touhy Američanů po zásadní změně režimu, než souhlas s jednotlivými konkrétními články programu demokratické strany.“ Jako stěžejní shledává autor ten fakt, že se F. D. Rooseveltovi podařilo výrazně uspět v tradičních republikánských státech jako Pensylvánie, Kansas či Massachussetts.²⁰⁷ Tamní voliči odevzdali pro oba voliče přibližně stejný počet hlasů.²⁰⁸ Zpráva měla za úkol rovněž seznámit čtenáře s životem a dosavadní funkcemi F. D. Roosevelta. Mimo chybně uvedeného data narození²⁰⁹ je Rooseveltův medailonek velmi fundovaný.²¹⁰

Následujícího dne se *Lidové noviny* věnovaly předpovědi americké politiky pro následující funkční prezidentské období. V textu je vyjádřeno přesvědčení, že Spojené státy americké směřují ke zrušení prohibice. Popudem k tomuto závěru se stala informace, že stát Louisiana v reakci na výsledky voleb již prohibiční zákony zrušil. Tato informace byla rovněž součástí článku. Zveřejnění volebních výsledků údajně vyvolalo bezprostřední účinek na newyorské burze. Článek také pojednává o reakcích v Paříži a Londýně a rozhodnutí H. Hoovera odejít na odpočinek.²¹¹

S odstupem téměř dvanácti let se *Lidové noviny* k americkým prezidentským volbám roku 1932 vrátily ještě jednou. Článek očerňuje F. D. Roosevelta, když jej nazývá „vycpaným frakem.“ Ačkoliv spíše než Rooseveltovi je pohrdavý text věnován jednomu prezidentovu blízkému spolupracovníkovi. Tím byl významný americký finančník Bernard Baruch (1870-1965). B. Baruch údajně neměl F. D. Roosevelta nikdy příliš v lásce. I přesto mu stál v roce 1932 na blízku. Z jeho postavení v bezprostředním okolí prezidenta mu totiž plynuly

²⁰⁷ *Lidové noviny*, 9. 11. 1932, odpolední vydání, s. 1.

²⁰⁸ Election of 1932, dostupné z: The American Presidency Project, <http://www.presidency.ucsb.edu>, 10. 3. 2018. Ve státech Massachussetts i Kansas F. D. Roosevelt dokonce zvítězil, když získal 50,6 % a 53, 6 % hlasů. V lidnaté Pensylvánii zvítězil H. Hoover se ziskem 50, 8 % hlasů. Pro srovnání, ve volbách v roce 1928, získal v Pensylvánii H. Hoover 65, 2 % hlasů, v Kansasu dokonce rovných 72 % hlasů.

²⁰⁹ F. D. Roosevelt se narodil 30. ledna 1882, v textu je uvedeno 30. března 1882.

²¹⁰ *Lidové noviny*, 9. 11. 1932, odpolední vydání, s. 1.

²¹¹ *Lidové noviny*, 10. 11. 1932, ranní vydání, s. 3.

značné výhody. Je třeba zmínit, že B. Baruch byl židovského původu a právě proto je text vůči němu tak útočný a je nutné jej číst s přihlédnutím k tehdejší protektorátní politické realitě.²¹²

Když bylo definitivně jasné, že se F. D. Roosevelt stane americkým prezidentem, přinesl moravský týdeník *Zlín* ve své humoristické sekci nazvané *Křivé zrcadlo* anekdotu o Rooseveltově rozhovoru s jistým americkým průmyslníkem. Ten mu údajně řekl: „*Pane presidente, setká-li se vaše úsilí o obnovu hospodářského života s úspěchem, budete ctěn v historii jako největší president Spojených států. Zklame-li však vaše úsilí, budete prohlášen za nejhoršího...*“ načež mu F. D. Roosevelt odpovídá: „*Nikoliv, budu-li mít úspěch, budu nazýván největším prezidentem. Setkám-li se však s neúspěchem, budu posledním prezidentem.*“²¹³

Také již zmiňovaný *Český deník*, asi nejvýznamnější západočeské periodikum své doby, informoval o vítězství demokrata Roosevelta v boji o prezidentské křeslo v USA. Vyjma obecného pojednání o průběhu a výsledcích voleb uvedl tento list informaci, že Roosevelt nepochází z rodiny, jež by oplývala přílišným bohatstvím. Takovou informaci žádný další tisk neuvedl a je očividně v rozporu s historickou skutečností.²¹⁴

Ne všechna periodika v meziválečném Československu hodnotila americké prezidentské volby v roce 1932 bezprostředně. Některá se k jejich komentáři uchýlila později. Odstup mohl činit několik měsíců či dokonce let. Zpravidla se tak dělo během období voleb následujících, během nichž byly s těmi z roku 1932 srovnávány. Časté to bylo například v roce 1936. Velice poutavě se ve svém článku s nadpisem *Dva muži roku 1933* vrací autor listu *Zlín* ke dvěma klíčovými volebním soubojům tehdy nedávné minulosti. Těmi jsou míněny německé říšské volby a právě americké prezidentské volby. V článku je F. D. Roosevelt srovnáván s Adolfem Hitlerem. Autor se v textu odhodlal dokonce k tvrzení, že ani jeden z mužů by „za normálních poměrů“ nemohl převzít vládu

²¹² *Lidové noviny*, 1. 6. 1944, s. 2.

²¹³ *Zlín*, č. 36, 1933, s. 7.

²¹⁴ *Český deník*, 10. 11. 1932, s. 1. Část textu je znovu, pravděpodobně, pouhým přepisem zprávy ČTK. Některé pasáže se doslovně shodují např. s: *Našinec*, 10. 11. 1932, s. 1. Úsměvně působí pasáž, jež je shodná v obou listech: „... vítán hromovým jásotem. Roosevelt šel pěšky a děkoval obyvatelstvu máváním svým známým hnědým kloboukem derby.“

ve své zemi. Pouze hospodářská krize to umožnila. Adolf Hitler je v textu označen jako „führer“, Franklin Delano Roosevelt jako „myslitel.“ Oba velké národy, jak německý, tak americký, údajně přijaly tyto nové „diktatury“ pouze protože byly před hlasováním ovládnuty následující myšlenkou: „*Žádná nová vláda nemůže být horší, nežli ta, která nás přivedla do dnešního hrozivého stavu.*“ Přesto však nebyl ani jeden z mužů, v očích autorových, spasitelem neutěšeného stavu ekonomik obou zemí. Klíčem podle něj mělo být jen zaručení úplné volnosti podnikání a omezení státních zásahů do ekonomiky.²¹⁵ Vzhledem k tomu, že list vycházel pod patronátem nejvýznamnější československé podnikatelské rodiny meziválečné éry a jak Hitlerova, tak Rooseveltova vláda výrazně do ekonomiky a podnikání zasahovala, jsou tyto názory pochopitelné.

Otázka domnělého diktátorství F. D. Roosevelta byla také přemítána na stránkách deníku *Moravská orlice*. K těmto úvahám vedla autora článku skutečnost, že Kongres USA na počátku mandátu odhlasoval pravomoci, jež prezidentovi umožňovaly zásahy, které normálně funkci prezidenta nepřísluší. Jednalo se zejména o rozsáhlejší možnosti zasahovat do státního hospodářství. F. D. Roosevelt jich ovšem nezneužíval a tak, dle autora článku, diktátorem nazván býti nemohl. Premisa F. D. Roosevelta jakožto diktátora je odmítnuta i v moravském *Zlín*. V porovnání s osobnostmi typu A. Hitlera, B. Mussoliniho či M. Kemala nebylo možné, dle autora úvahy, Roosevelta považovat za diktátora.²¹⁶

V roce 1936 se *Zlín* k tématu amerických prezidentských voleb vrátil. Svým čtenářům přinesl článek osvětlující principy volby, úlohu peněz v ní a také problematiku reklamy a propagandy. Příspěvek porovnává kampaň z roku 1932 s tou na podzim 1936, když jsou v textu nejprve představeny dva nejdůležitější americké politické subjekty a jejich symboly.²¹⁷ Zajímavě působí ve zprávě také srovnání nákladů obou stran na volební kampaň v roce 1936 s těmi v roce 1932. Dle redaktora utratili republikáni během volebního souboje H. Hoovera a F. D. Roosevelta statisíce dolarů. V roce 1936 ovšem odhaduje jejich vydání již na více než 8 000 000 dolarů. U demokratů je konkrétnější. V roce 1932 bylo na podporu

²¹⁵ *Zlín*, 3. 1. 1934, s. 3.

²¹⁶ *Zlín*, č. 33, 1934, s. 2.

²¹⁷ *Zlín*, 28. 10. 1936, s. 2. Čtenář se například dozvěděl, že symbolem republikánské strany byl slon. Demokraté měli ve svém znaku osla.

vynaloženo stranou 450 000 dolarů, o čtyři roky později to mělo být přibližně 5 000 000 dolarů.²¹⁸

Podtitul *Rodinný ilustrovaný nepolitický týdeník* patřil pražskému periodiku s názvem *Jas*. Týdeník byl vydáván Československou obcí sokolskou.²¹⁹ Ač měl být nepolitický, i v něm bylo věnováno několik odstavců F. D. Rooseveltovi a jeho triumfu v prezidentských volbách. Onu „famiárnost“ týdeníku dokládá těsně po volbách vložená fotografie F. D. Roosevelta s jeho matkou, prozaicky okomentována: „... *Je to po dlouhé době vzácný případ, že matka se dočká, aby její syn byl prezidentem Spojených států...*“²²⁰ Pozdější článek, v souladu se zaměřením týdeníku, informoval čtenáře o Rooseveltově první dětské vzpomínce na Bílý dům.²²¹ Cennou informací byla uvedení výše prezidentova platu a nákladů na správu sídla amerických prezidentů, to vše s přepočtem na československé koruny.²²²

Téměř oslavně informuje o politickém úspěchu F. D. Roosevelta v amerických prezidentských volbách čtvrtletník Ferdinanda Peroutky vydávaný pod názvem *Přítomnost*.²²³ Na stránkách periodika býval F. D. Roosevelt pravidelně popisován mnoha superlativy. Dle F. Peroutky byl ve volbách roku 1932 „*nejnadanějším kandidátem*“ a také hlavně „*politickým dědicem Theodora Roosevelta a Woodrowa Wilsona*“, který dokázal sjednotit masy chudších obyvatel proti zbohatlíkům.²²⁴ A tento „*muž, který zjednodušuje,*“ populární politik a mimořádně obratný rozhlasový řečník, i když prakticky „*člověk jako vy a*

²¹⁸ *Zlín*, 28. 10. 1936, s. 2. Autor tvrdí, že vyšším rozpočtem disponovala republikánská strana z toho důvodu, že ji zpravidla podporovali bohatší lidé. Uvádí také, že ve vrcholném období kampaně vynakládaly strany až 1 000 000 dolarů týdně.

²¹⁹ J. KUBÍČEK a kol., *Noviny České republiky 1919-1945*, s. 153.

²²⁰ *Jas*, 18. 11. 1932, s. 9.

²²¹ *Jas*, 3. 3. 1933, s. 10. Ve věku pěti let, za úřadování Grovera Clevelanda (1837-1908), F. D. Roosevelt, dle článku, údajně navštívil se svým otcem Bílý dům a tehdejší prezident měl směrem k mladému Franklinovi vyřknout tato slova: „*Něco bych ti přál, mladý muži – aby ses nikdy nestal prezidentem Spojených států.*“ Stejný příběh přináší také *Moravská orlice*, 6. 11. 1932, s. 3.

²²² *Jas*, 3. 3. 1933, s. 10. Roční plat amerického prezidenta podle *Jasu* činil 25 000 dolarů. Dalších 25 000 dolarů bylo vyhrazeno na cestovní výdaje. To v přepočtu činilo v roce 1933 3 500 000 Kčs. Administrativa a udržování Bílého domu stála federální vládu USA kolem 300 000 dolarů ročně, což bylo asi 10 000 000 Kčs.

²²³ Štěpán FILÍPEK, *Karel Horký a Ferdinand Peroutka: Fronta proti Přítomnosti*, in: *Sborník Národního muzea v Praze. Řada C - Literární historie. K našemu století médií. Příspěvky k poznání role masových médií ve 20. století* 53, 2008, č. 1-4, s. 35-38, zde s. 35.

²²⁴ *Přítomnost*, 11. 11. 1936, s. 710. Aby Peroutka umocnil Rooseveltův triumf, označuje jeho kampaň za finančně slabou, což je rozhodně v rozporu se skutečností. Na Rooseveltovu kampaň přispělo mnoho osobností horentními částkami, včetně například Josepha Kennedyho, otce pozdějšího prezidenta Spojených států amerických, Johna Fitzgeralda Kennedyho.

já,²²⁵ byl, dle F. Peroutky, předurčen k tomu, aby se na podzim roku 1932 stal prezidentem Spojených států amerických právě proto, že „*byl jedním z Rooseveltu*“.²²⁶ F. D. Roosevelt jako „*nový americký duch a zachránce*“²²⁷ býval na stránkách *Přítomnosti* reflektován poměrně často. Jeho podstatnou vlastností měla být ochota ke kompromisu a smířování. Byl zvolen, protože dal lidu naději. Těchto vlastností si přispěvatelé a redakce *Přítomnosti* cenili nejvíce.²²⁸

Populárním a mimořádně graficky působivým periodikem meziválečné doby byl týdeník *Pestrý týden*. O jeho vydávání se staraly pražské grafické umělecké závody Václav Neuberta.²²⁹ V roce 1934 přinesl *Pestrý týden* svědectví francouzského publicisty Andrého Mauroise, jenž na jeho stránkách reflektoval období okolo prezidentských voleb ve Spojených státech amerických na podzim roku 1932. Článek hovořil o heslech jako „*Roosevelt a nikdo jiný*“, která měla dokládat atmosféru spojenou s možným volebním vítězstvím F. D. Roosevelta.²³⁰ Postupem času se však redakce týdeníku začala o F. D. Rooseveltovi vyjadřovat mnohem více s odstupem, a to především v důsledku hospodářských reforem, které začal v průběhu svého prvního mandátu uvádět v platnost. Ty byly dokonce nakonec označeny jako jakýsi pouhý pokus o navrácení blahobytu předkrizového. Tento pokus, dle autora článku ze dne 31. října 1936, navíc „*ztroskotal*“.²³¹

První informace o průběhu amerických prezidentských voleb přinesly *Národní listy* dne 9. listopadu 1932 ve svém odpoledním vydání. Ve zprávě se odhaduje vyrovnaný průběh voleb a jsou uveřejněny rovněž odhady nejvýznamnějších amerických novin. Stejně tak výsledky v některých tradičních

²²⁵ *Přítomnost*, 11. 11. 1936, s. 712. Doslovně o Rooseveltově schopnosti využívat ve svůj prospěch rozhlas píše F. Peroutka toto: „*V rozhlase má nástroj, jehož žádný z jeho významných předchůdců nemohl používat a jehož žádný z jeho současníků, třeba sebezvěmlivnější, nedovede využít tak dobře.*“

²²⁶ *Přítomnost*, 11. 11. 1936, s. 710.

²²⁷ *Přítomnost*, 2. 3. 1938, s. 133.

²²⁸ *Přítomnost*, 11. 11. 1936, s. 709.

²²⁹ J. KUBÍČEK a kol., *Noviny České republiky 1919-1945*, s. 284.

²³⁰ *Pestrý týden*, 17. 2. 1934, s. 3. Text rovněž vyzdvihuje Rooseveltovo obklopování se pouze mladými lidmi, které působilo sympaticky na americký elektorát, a rovněž výrazně napomohlo jeho pozdějšímu zvolení.

²³¹ *Pestrý týden*, 31. 10. 1936, s. 25. Jedinou šancí F. D. Roosevelta pro obhajobu mandátu bylo dle zprávy to, že „*Amerika nenašla muže, který by nahradil jejího usměvavého diktátora, a poněvadž je tradice volit nějakého muže do Bílého domu, zdá se osudové, že Roosevelt bude znovu zvolen. Ale Roosevelt zvolený 1936 může být jen méně silný a méně rozhodný než Roosevelt zvolený 1932.*“

státech.²³² Téhož dne ve večerním vydání byly již výsledky voleb známy v plné podobě, a tak lze na titulní straně *Národních listů* nalézt přesnou a čtivou sumarizaci právě skončeného amerického politického klání. Čtenářům je v ní zevrubně představena Rooseveltova osobnost a rovněž jeho politické cíle pro nadcházející funkční období. V textu je znovu zmiňováno především zrušení prohibice a hospodářská obnova federace.²³³ O den později byly v *Národních listech* uveřejněny definitivní statistiky a také přiložena fotografie F. D. Roosevelta s rodinou. V článku následuje úvaha o tom, jak moc bude nový americký prezident ochoten spolupracovat s Evropou. Nastíněny byly rovněž mnohé další otázky, jež tato volba vyvolala, a mohly mít přímý dopad na československé prostředí.²³⁴

Jako skutečně zásadní vnímala volbu prezidenta Spojených států amerických oblíbená *Národní politika*. Ze všech českých meziválečných listů věnovala této události největší prostor. Podobně jako *Národní listy* přinesla *Národní politika* informace o průběhu voleb na stranách odpoledního vydání dne 9. listopadu 1932. Již v tomto výtisku bylo ohlášeno, že to bude F. D. Roosevelt, kdo se nově ujme prezidentského úřadu. To svědčí o veliké flexibilitě redakce. Článek samotný je i přes některé drobné tiskové a faktografické chyby²³⁵ skutečně velmi obšírným a fundovaným vzhledem do problematiky amerických prezidentských voleb roku 1932. Velmi důkladně se zabývá jejich hlavními postavami. Sumarizace a průběžné výsledky zabírají téměř tři strany z celého vydání. Text se postupně dotýká nejprve obecných záležitostí týkajících se volby, posléze přechází k doprovodným událostem samotného průběhu voleb. Dále jmenuje nejvýraznější podporovatele obou kandidátů na prezidentský post a informuje i o nástupci F. D. Roosevelta na pozici newyorského guvernéra. V závěru se snaží analyzovat dostupné výsledky z mnoha různých amerických

²³² *Národní listy*, 9. 11. 1932, odpolední vydání, s. 1. Nesprávně je v textu vyjádřeno přesvědčení, že ve státě New Jersey nemohou republikáni být poraženi. Výsledky voleb v tomto státě ovšem přisoudily F. D. Rooseveltovi zisk 49, 5 % hlasů, kdežto H. Hooverovi pouze 47, 6 % hlasů.

²³³ *Národní listy*, 9. 11. 1932, večerní vydání, s. 1. *Národní listy* zcela zjevně uvítaly volbu F. D. Roosevelta s nadšením. V textu je představen těmito optimistickými slovy: „...do Bílého domu vkročí jako nový prezident velké severoamerické republiky Franklin Roosevelt, demokrat, odpůrce prohibice, někdy advokát, senátor, inspektor amerických námořních sil a naposled guvernér státu New York. Vkročí tam s podobně usměvavou tváří, jakou ukazoval za volební kampaně svým spoluobčanům, a s týmž humorem, kterým na volebních schůzích rozesmával své posluchače.“

²³⁴ *Národní listy*, 10. 11. 1932, s. 1-2.

²³⁵ V textu je například chybně uveden počet zástupců ve sboru volitelů 585, přestože čítá pouze 531 členů.

států, jejich dílčích regionů či větších měst. Ke zprávě jsou přiložena karikaturní vypočtení F. D. Roosevelta i H. Hoovera. Článek zůstává vždy přísně apolitický.²³⁶

O den později se pak čtenáři *Národní politiky* mohli dozvědět detailní informace o osobnosti F. D. Roosevelta a původu jeho rodiny za oceánem. Tomuto tématu byla zasvěcena prakticky jedna celá strana ranního vydání. Součástí zprávy je i reflexe voleb z pohledu československých krajanů žijících v USA. Článek se rovněž snaží předpovědět vývoj americké zahraniční politiky. Textu dominuje fotografie F. D. Roosevelta v širším kruhu jeho rodiny.²³⁷ V souvislosti s Rooseveltovou inaugurací v březnu 1933 vyšla v *Národní politice* rovněž speciální fotografická příloha. Jednalo se o sérii fotografií znázorňujících nového amerického prezidenta v mnoha všedních aspektech plynoucích z povinností zastávání úřadu, ale byl zachycen i při trávení volného času.²³⁸ Také během bilancování roku 1933 na stranách zvláštního novoročního vydání je fotografie F. D. Roosevelta chystajícího se k projevu zařazena do série těch, jež měly zmíněný rok plně a zajímavě vystihnout.²³⁹ Ještě jednou se pak ke zvolení F. D. Roosevelta roku 1932 *Národní politika* vrátila, a to v rámci srovnávání s volbami roku 1936.²⁴⁰

Některé české meziválečné listy se americkou prezidentskou volbou v roce 1932 nijak hlouběji nezabývaly a své čtenáře se rozhodly jen krátce informovat o jejím výsledku. Nezávislý týdeník českého jihovýchodu nesoucí název *Zájmy Českomoravské vysočiny* ve svém týdenním přehledu v listopadu 1932 uvedl pouze, že „*presidentem USA byl zvolen demokrat Roosevelt.*“²⁴¹ Stejně tak inaugurace F. D. Roosevelta byla pro redakci týdeníku hodna pouhého prostého připomenutí při bilancování roku 1933.²⁴²

²³⁶ *Národní politika*, 9. 11. 1932, odpolední vydání, s. 1-3.

²³⁷ *Národní politika*, 10. 11. 1932, ranní vydání, s. 3.

²³⁸ *Národní politika*, 12. 3. 1933, nedělní vydání, s. 2. Na stránce je umístěno celkem 8 fotografií, přibližujících čtenářům prezidentův život. Je zde vyobrazena např. jeho pracovna v Bílém domě či přijímací hala. F. D. Roosevelt je na jedné fotce zachycen při společenské události se svojí manželkou, ale také při trávení volných chvil. Vyfotografován byl například popíjející čaj nebo dokonce kynoucí rukou s nasazenou indiánskou čelenkou na hlavě.

²³⁹ *Národní politika*, 31. 12. 1933, novoroční vydání, s. 3.

²⁴⁰ *Národní politika*, 4. 11. 1936, polední vydání, s. 1.

²⁴¹ *Zájmy Českomoravské vysočiny*, 10. 11. 1932, s. 2.

²⁴² *Zájmy Českomoravské vysočiny*, 18. 11. 1934, s. 1.

V sekci *Přehled význačných událostí* za listopad 1932 přinesl zpravodaj pravicového hnutí *Národní myšlenka*, že osmého dne zmíněného měsíce byl Franklin Roosevelt zvolen prezidentem USA.²⁴³ Na stranách výše jmenovaného periodika²⁴⁴ se ta samá strohá informace se pak objevila v *Přehledu listopadových výročí* o rok později.²⁴⁵

Stejně tak orgán československé sociální demokracie pro královehradeckou župu nazvaný *Rozhledy* informoval své čtenáře pouze o tom, že v amerických prezidentských volbách zvítězil F. D. Roosevelt se ziskem 23 000 000 voličských hlasů.²⁴⁶

3.4. MEZI ZVOLENÍM A INAUGURACÍ

V souvislosti se zvolením F. D. Roosevelta do nejvyššího amerického úřadu vyvstalo mnoho otázek. Na nejvyšší státní post měl v horizontu přibližně čtyř měsíců²⁴⁷ od oznámení výsledků voleb nastoupit muž, jenž se svým ideologickým pohledem diametrálně odlišoval od dosavadní pravicově smýšlející republikánské administrativy. Mnohá témata, ke kterým vláda H. Hoovera již deklarovala svá stanoviska, byla přezkoumávána. Americká společnost netrpělivě očekávala, jak se F. D. Roosevelt vyjádří k nejpálčivějším problémům, jež sužovaly tehdejší veřejný život. Některá z těchto témat se bezprostředně dotýkala také Československa, neboť Spojené státy americké byly velikým hráčem na poli mezinárodních vztahů. To byl důvod, proč si našla cestu na stránky domácího meziválečného tisku.

Velice ožehavým tématem počátku třicátých let dvacátého století, především v závislosti na tíživé hospodářské situaci ve světě, se stala otázka válečných dluhů evropských mocností vůči Spojeným státům americkým. Kvůli

²⁴³ *Národní myšlenka*, 1932-33, č. 3, s. 104.

²⁴⁴ *Národní myšlenka*, 1933-34, č. 2-3, s. 84.

²⁴⁵ *Národní myšlenka*, 1933-34, č. 2-3, s. 84.

²⁴⁶ *Rozhledy*, 11. 11. 1932, s. 1.

²⁴⁷ G. B. TINDALL – D. E. SHI, *Dějiny USA*, s. 564. Tak dlouhé čekací období musel nový prezident v roce 1932 vítězný kandidát absolvovat naposledy. Dne 6. února 1933 pod vlivem právě F. D. Roosevelta ratifikoval Kongres tzv. Dvacátý dodatek k ústavě USA, který stanovil, že nově zvolený prezident nastoupí do svého úřadu již 20. ledna a ne až na začátku března. Tím se čekací zkrátilo zhruba o polovinu.

udržení vojenské mašinerie v chodu si během první světové války bojující státy vypůjčily peníze od vlády USA. Aby americká vláda mohla půjčky poskytnout, byla nucena prodávat úrokové dluhopisy svým občanům. Týdeník *Rozhledy* k tomu poznamenal: „*Ke konci války věc vzájemnými půjčkami se již tak zkomplikovala, že vyznati se v tom může jenom odborník.*“²⁴⁸ Avšak nikdo ze státníků nepočítal v minulosti s možností příchodu tak velké hospodářské recese. V návaznosti na hospodářské problémy, počínající podzimem 1929, ztratila většina dlužících států schopnost platit své závazky a čekalo se na to, jak se k tomuto faktu Spojené státy americké postaví.²⁴⁹ Ty nemohly zklamat své vlastní občany jakožto věřitele, a tak se hledalo efektivní řešení. V průběhu roku 1932 se H. Hoover rozhodl ustanovit speciální komisi, která se měla otázkou válečného zadlužení zabývat. Dostala pracovní název Výbor pro studium válečných dluhů. Avšak započetí činnosti tohoto orgánu zabránily prezidentské volby.²⁵⁰

Nad problematikou válečných dluhů se v českém meziválečném tisku rozpoutala poměrně obsáhlá diskuze. F. D. Roosevelt nakonec odmítl návrh H. Hoovera na to, aby pokračoval ve vytvoření zmíněného výboru. O této skutečnosti informovala české čtenáře celá řada významných periodik.²⁵¹ Kolik mělo nakonec Československo Spojeným státům americkým zaplatit, řešil na svých stránkách o něco později např. *Český deník*. Hodnota nejbližší splátky byla odhadnuta mezi 150 000 a 200 000 dolary a zaplacená měla být k 15. červnu 1933.²⁵² F. D. Roosevelt považoval problematiku válečných dluhů za velice důležitou a dopředu avizoval, že jejího řešení se po nástupu jeho nové administrativy ujmuje Owen Young (1874-1962) a Bernard Baruch (1870-1965) a on bude naslouchat jejich radám.²⁵³

Dne 16. února 1933 byl Josephem Zangarou (1900-1933), zedníkem italského původu, v Miami spáchán atentát na F. D. Roosevelta. Sám nově

²⁴⁸ *Rozhledy*, 25. 11. 1932, s. 1.

²⁴⁹ G. B. TINDALL – D. E. SHI, *Dějiny USA*, s. 554-555.

²⁵⁰ *Našinec*, 24. 12. 1932, s. 1.

²⁵¹ *Český deník*, 27. 12. 1932, s. 1.; *Našinec* 22. 12. 1932, s. 1.; *Moravská orlice*, 25. 12. 1932, s. 3.; *Lidové noviny*, 23. 12. 1932, odpolední vydání, s. 1. Dle publikovaných informací se F. D. Roosevelt rozhodl ponechat si „volnou ruku“ a zaujmout pevné stanovisko až po své inauguraci.

²⁵² *Český deník*, 16. 6. 1933, s. 1. Pro zajímavost, Itálie zaplatila zhruba 1 000 000 dolarů. Francie dopředu ohlašovala neschopnost uhradit požadovanou částku, stejně tak např. Belgie. Jedinou zemí, která vůči Spojeným státům americkým neměla k roku 1933 již žádné finanční závazky, bylo Finsko.

²⁵³ *Našinec*, 22. 12. 1932, s. 1.

zvolený prezident poraněn nebyl. Zangarův revolver ovšem zasáhl Antonína Čermáka (1873-1933), starostu města Chicaga, který byl českého původu a velmi vážně jej zranil.²⁵⁴ A. Čermák nakonec svým zraněním dne 6. března 1933 podlehl.²⁵⁵

Češi brali kladenského rodáka A. Čermáka za svého, přestože ve Spojených státech amerických žil od svých dvou let. Také on se otevřeně hlásil ke svým kořenům, což bylo obyvatelům českých zemí sympatické. Antonín Čermák byl pochován dne 7. března 1933 na Českém národním hřbitově v Chicagu.²⁵⁶

Zangarův čin, samozřejmě, neunikl pozornosti českého dobového tisku. Informace o atentátu v Miami se stala zpravidla jednou z hlavních zpráv několik dní. Objevily se i spekulace o tom, že obětí atentátu od začátku měl být sám A. Čermák.²⁵⁷ V roce 1933 o něm však tisk psal více jako o nešťastné oběti nezdařeného atentátu na prezidenta. Jako první přinesly o atentátu zprávu *Lidové noviny*. Bezprostředně jsou v článku popsány okolnosti atentátu a také výpověď zadržného atentátníka. Čermákův stav byl v textu shledán jako kritický.²⁵⁸ Druhý den píše *Lidové noviny* znovu jak o samotném atentátu, tak o zvýšení bezpečnostních opatření v Bílém domě. Článek přináší i pojednání o „stoickém klidu“ Eleanor Rooseveltové poté, co byla zpravena o tom, že se její manžel měl stát obětí atentátu. Byla připojena i zmínka o zaslání pozdravného telegramu A. Čermákovi prezidentem republiky Tomášem Garrigue Masarykem (1850-1937).²⁵⁹ O den později informovaly *Lidové noviny* o návratu F. D. Roosevelta do New Yorku, vyslýchání Josepha Zangary a zásluhám A. Čermáka v otázce zrušení prohibice ve Spojených státech amerických.²⁶⁰

V průběhu několika dní byl atentát reflektován také na stránkách mnohých dalších periodik. *Český deník* se věnoval zejména osobě Josepha Zangary.

²⁵⁴ *Obrana Slezska a východní Moravy*, 24. 2. 1933, s. 2.

²⁵⁵ Ivan BROŽ, *Čermák versus Al Capone*, Praha 1998, s. 255. Čermákova zranění sama o sobě nebyla smrtelná. Podle pozdějších zjištění zemřel spíše v důsledku katarze tlustého střeva, s níž se dlouhodobě léčil.

²⁵⁶ *Tamtéž*, s. 258.

²⁵⁷ Henry K. BARNARD, *Anton the Martyr*, Chicago 1933, s. 90-93. Antonín Čermák je pokládán za muže, jenž učinil přítrž řádění prohibiční mafie v Chicagu. Té tehdy velel slavný Al Capone, který si kvůli Čermákovi octl ve vězení. Existují domněnky, že právě na jeho příkaz Zangara jednal a Čermák byl zamýšlenou obětí mafie.

²⁵⁸ *Lidové noviny*, 16. 2. 1933, odpolední vydání, s. 1.

²⁵⁹ *Lidové noviny*, 17. 2. 1933, ranní vydání, s. 1.

²⁶⁰ *Lidové noviny*, 18. 2. 1933, odpolední vydání, s. 1.

Olomoucký deník *Našinec* se zaměřil na vyšetřování osob z chicagského podsvětí, které by mohly být spojeny útokem na A. Čermáka.²⁶¹ O blízkém souznění F. D. Roosevelta a Antonína Čermáka informovala *Obrana Slezska a východní Moravy*,²⁶² a také třeba *Jas*.²⁶³ Očité svědectví přinesl ve svém výtisku národně demokratický list *Východ*.²⁶⁴

Český meziválečný tisk se zabýval i dalšími tématy z amerického prostředí. Jmenovat lze například odzbrojování či hospodářské reformy. Avšak zmíněným tématům bylo vyhrazeno zpravidla pouze několik odstavců. Porovnáním řešení krize v různých světových mocnostech se zabýval např. židovský týdeník *Rozvoj*.²⁶⁵ Zvolení F. D. Roosevelta prezidentem velmi ocenili příznivci filmu. Na stránkách *Českého filmového zpravodaje* byl nazván „zachráncem americké kinematografie.“ Za to mohl Rooseveltův slib zrušit 10 % zábavní daň, jež se tehdy v USA odváděla z každé formy zábavní produkce.²⁶⁶

²⁶¹ *Našinec*, 17. 2. 1933, s. 3.

²⁶² *Obrana Slezska a východní Moravy*, 24. 2. 1933, s. 2.

²⁶³ *Jas*, 3. 3. 1933, s. 10.

²⁶⁴ *Východ*, 17. 3. 1933, s. 1. Svědectví redakce získala od blízkého Čermákova spolupracovníka, jistého A. Stechy.

²⁶⁵ *Rozvoj*, 29. 4. 1938, s. 3.

²⁶⁶ *Český filmový zpravodaj*, 4. 2. 1933, s. 1. Ušlý zisk z daně měl nahradit příjem z daní za alkohol po zrušení prohibice.

4. ZÁVĚR

Tato diplomová práce se věnovala americkým prezidentským volbám v roce 1932. Po několikaměsíční kampani v nich nakonec zvítězil demokrat Franklin Delano Roosevelt. Byl zvolen jako první demokratický prezident od Woodrowa Wilsona a svůj úspěch posléze zopakoval ještě třikrát. Tím se stal jediným prezidentem v amerických dějinách, jenž byl do úřadu zvolen více než dvakrát.

Rooseveltův volební úspěch byl zapříčiněn zejména velkou hospodářskou krizí. Její počátek se obvykle datuje na 24. října 1929, kdy newyorská burza s cennými papíry zaznamenala náhlý krach. Mnoho akcionářů během několika hodin přišlo o všechny své úspory. Ono datum vešlo ve známost jako Černý čtvrtek.²⁶⁷ Tehdejší vláda v čele s Herbertem Hooverem, Rooseveltovým pozdějším volebním sokem, si nedovedla poradit s nastalou situací, a tak postupně ztrácela důvěru amerického voličstva.

Selhání republikánské strany využili demokraté. Do souboje o prezidentský úřad vstoupili s programem nazvaným Demokratická platforma pro rok 1932. V něm je formulována řada opatření a návrhů, které měly USA vyvést z hospodářské recese. Dokument byl schválen na sjezdu Demokratické strany v Chicagu na přelomu června a července 1932. Na tomto shromáždění byl také F. D. Roosevelt vybrán jako kandidát strany na prezidentskou funkci.

S pověřením strany se vrhl vši silou do kampaně. Jeho nejvýznamnějšími spolupracovníky mu byli Louis Howe a Jim Fairley. Během čtvrt roku kampaně projížděl území Spojených států amerických a snažil se působit na řadové Američany. Významným pomocníkem se mu stalo rozhlasové vysílání.

Volební den byl stanoven na 8. listopadu 1932. Intenzivní volební agitace se Rooseveltovi vyplatila a se ziskem téměř 23 000 000 hlasů byl zvolen v pořadí dvaatřicátým prezidentem Spojených států amerických. Americkou federaci měl vést během období let 1933-1937. Jeho voliče tvořili zejména chudší lidé, katolíci a přistěhovalci z Evropy. Svého úřadu se ujal 4. března 1933 a prakticky ihned

²⁶⁷ Lze se také setkat s označením Černý pátek.

začal uskutečňovat reformy, které měly obnovit americké hospodářství. Tato série opatření vešla ve známost pod názvem Nový úděl. Výchozím dokumentem těchto změn se stala zmíněná Demokratická platforma pro rok 1932.

Česká meziválečná žurnalistika nezůstala lhostejná k dění ve Spojených státech amerických. Pomocí sítě zahraničních přispěvatelů a díky fungujícím tiskovým kancelářím (ČTK, Reuters, ...) dokázala nastřádat mnoho informací o probíhajícím prezidentském volebním klání. Ty pak v různém podání předávala svým čtenářům. Nejčastěji se tomu dělo pomocí novinových článků. Americké prezidentské volby se staly tématem jak pro celonárodní deníky typu *Lidových novin* či *Národní politiky*, tak pro tisk regionální. Na svých stránkách je reflektovala i časopisecká produkce. Jako příklad může sloužit *Přítomnost* vydávaná Ferdinandem Peroutkou.

Kolik prostoru bude vyhrazeno americkým prezidentským volbám si jednotlivá periodika určovala sama. A toto se výrazně lišilo. Nejvíce prostoru volbám věnovaly velké celonárodní deníky, které obvykle vycházely několikrát denně. Zpravidla se jednalo o ranní, odpolední a někdy také ještě večerní vydání. Vedle záležitostí domácí politiky si tak mohly dovolit zveřejňovat poznatky o amerických prezidentských volbách v hojně míře. Během předvolebního období přinášely tyto listy jen kusé klíčové informace, například o zvolení F. D. Roosevelta kandidátem demokratů. S přibližujícím se datem 8. listopadu 1932 četnost informací nabývala na frekvenci. V samotný den volby a několik málo dní poté byly souboji F. D. Roosevelta a H. Hoovera věnovány již celé strany. Velice často se jednalo o strany titulní. Příkladem takových deníků jsou *Lidové noviny*, *Národní listy* a *Národní politika*. Zpravidla se snažily o komplexní vhled do problematiky.

Také některá menší regionální periodika přinášela ucelené informace. Přestože se na jejich titulní strany téma amerických prezidentských voleb dostalo také, nebývaly mu vyhrazeny celé strany tak jako u velkých deníků. Některá z těchto periodik se omezila na pouhých několik vět, jelikož tyto listy totiž často nevycházely každý den. Pokud ano, tak obvykle jen v jednom vydání. Nejdůležitější roli v nich tedy hrály právě události regionální. Z těchto listů byly

v práci využity např. *Český deník*, *Našinec*, *Rozhledy*, *Moravská orlice*, *Obrana Slezska a východní Moravy*, *Východ*, *Zájmy Českomoravské vysočiny* nebo *Zlín*.

Volby byly reflektovány také v oblíbených obrázkových (ilustrovaných) týdenících typu *Jas* či *Pestrý týden*. Věnováno jim zde bylo několik stran, které měly poukázat i na jiné, netradiční souvislosti voleb. Mimo politiku třeba rodinný život kandidátů. Velice hodnotná byla fotografická příloha těchto listů. Běžné politické deníky se omezovaly zpravidla na portréty, kdežto ilustrované týdeníky se snažily i o jinou perspektivu.

V souvislosti s volbami bylo jméno F. D. Roosevelta zmíněno i v některých úzce tematicky zaměřených listech. V této práci byl uveden například *Český filmový zpravodaj*. Zde se tématu voleb však dostalo jen malého prostoru.

Některé redakce, které o americké prezidentské volbě roku 1932 pojednávaly, se snažily nejprve výsledek odhadnout a poté jej hodnotit. V kapitole nazvané *Předpovědi a očekávání voleb na stránkách českého dobového tisku* byl nastíněn vývoj kurzových sázek. Ten se vyvíjel od hodnoty 3:2 až po 7:1 ve prospěch F. D. Roosevelta. Tyto poměry byly buď převzaty ze zpráv tiskových agentur, nebo je redakce utvořily samy. I bez přihlédnutí k těmto číslům se na stranách českého tisku projeví tendence favorizovat F. D. Roosevelta. V očích americké veřejnosti republikáni nesli odpovědnost za světovou hospodářskou krizi a tento názor se postupně uchytil také v českém prostředí. Z toho důvodu nepovažoval český tisk vítězství H. Hoovera za reálné.

Samotné vyhlášení výsledků voleb vyvolalo mnohé spekulace. Zvolením F. D. Roosevelta opouštěly Spojené státy americké směr, který dominoval jejich politice po celé poválečné období. To se odrazilo i na stránkách české dobové žurnalistické produkce.

Celkovou volební statistiku přinášel český tisk se zpožděním několika dní. Na vině byla především velká geografická vzdálenost. Absolutní čísla se v některých listech výrazně lišila od skutečnosti. Většina redakcí nejprve představila osobnost nového amerického prezidenta. Jak moc zevrubně byl život F. D. Roosevelta popsán, záviselo zpravidla na prostoru, jež byl článku ve vydání

vyhrazen. Většina listů hodnotila Rooseveltovu volbu jako očekávanou a logickou.

Ideologicky nezaujatý tisk zpravidla zůstal u přísné objektivitě a spokojil se s pouhým informováním veřejnosti. Levicově orientovaný tisk přivítal volbu F. D. Roosevelta do čela Spojených států amerických s nadšením. To bylo logické, neboť F. D. Roosevelt byl kandidátem levicovým. Zajímavé je, že i český pravicový tisk se o Rooseveltově osobě vyjadřoval kladně. Bylo tomu tak především proto, že americká pravice zklamala při řešení krize. Navíc, tehdejší česká pravice se od té americké názorově lišila. Evropané se oproti Američanům vyznačovali více sociálním smýšlením. Také proto se i český pravicový tisk vyjadřoval o F. D. Rooseveltovi pochvalně. Zásadní vliv na názor české veřejnosti měl fakt, že demokraté byli stranou usilující o zrušení prohibice. V případě zvolení H. Hoovera by pravděpodobně prohibiční zákon zůstal nadále v platnosti.

Na stránkách některých českých periodik byla v souvislosti s americkými volbami rozebírána i rozličná přidružená témata. Jedním z nich bylo například katolictví ve Spojených státech amerických. Toto téma bylo, pochopitelně, většinově katolickým Čechům blízké. Drtivá většina amerických katolíků odevzdala svůj hlas právě F. D. Rooseveltovi a tento fakt byl v dobovém tisku zohledněn. Téma vývozu plzeňského piva do Spojených států amerických se objevilo na stranách plzeňského regionálního tisku a v podstatě také podpořilo F. D. Roosevelta jakožto odpůrce prohibice.

Americké prezidentské volby roku 1932 bývají historiky často vnímány jako předělové. Jsou chápány jako první volby moderního stylu. Kandidáti, především Franklin Delano Roosevelt, v nich poprvé hojně využili moderních technologií a masových propagačních prostředků. Náklady na kampaně se pohybovaly v řádech milionů dolarů. Tato práce si kladla za cíl analyzovat, jak na tyto volby nahlížel tehdejší český tisk. Volby se načas staly jedním z klíčových témat aktuálního dění. Některá periodika se k nim posléze i vracela především ve spojitosti s dalšími souboji o americký prezidentský úřad. Přesto toto téma mohlo na české čtenáře působit poněkud vzdáleně. A to i přes fakt, že Spojené státy americké byly už tehdy pravděpodobně nejvýznamnější světovou velmocí. Velká geografická vzdálenost zabraňovala na stranách českého dobového tisku

problematice amerických prezidentských voleb vystoupit ze stínu událostí domácích, případně evropských. Meziválečný svět nebyl zdaleka tak kosmopolitní jako ten dnešní.

5. PŘÍLOHY

Seznam obrazových příloh:

Příloha č. 1: Franklin Delano Roosevelt na rameni svého otce Jamese Roosevelta.....	67
Příloha č. 2: Smějící se Theodore Roosevelt, vzdálený příbuzný F. D. Roosevelta.....	68
Příloha č. 3: Mladý F. D. Roosevelt během období svých studií na Harvardu a Kolumbijské univerzitě.....	69
Příloha č. 4: F. D. Roosevelt s rodinou v době jeho působení na ministerstvu námořnictva.....	70
Příloha č. 5: Alfred „Al“ Smith, demokratický kandidát na prezidentský úřad v roce 1928.....	71
Příloha č. 6: Herbert Hoover, prezident USA v letech 1929-1933 a protikandidát F. D. Roosevelta ve volbách roku 1932, se svým psem.....	72
Příloha č. 7: Odznak podporující volbu F. D. Roosevelta z roku 1932.....	73
Příloha č. 8: F. D. Roosevelt s Antonínem Čermákem v roce 1932.....	74
Příloha č. 9: Obrazová příloha <i>Národní politiky</i> ze dne 12. března 1933.....	75

Příloha č. 1: Franklin Delano Roosevelt na rameni svého otce Jamese Roosevelta.

Zdroj: Nigel BLUNDELL, *Franklin Delano Roosevelt*, s. 7.

Příloha č. 2: Smějící se Theodore Roosevelt, vzdálený příbuzný F. D. Roosevelta.

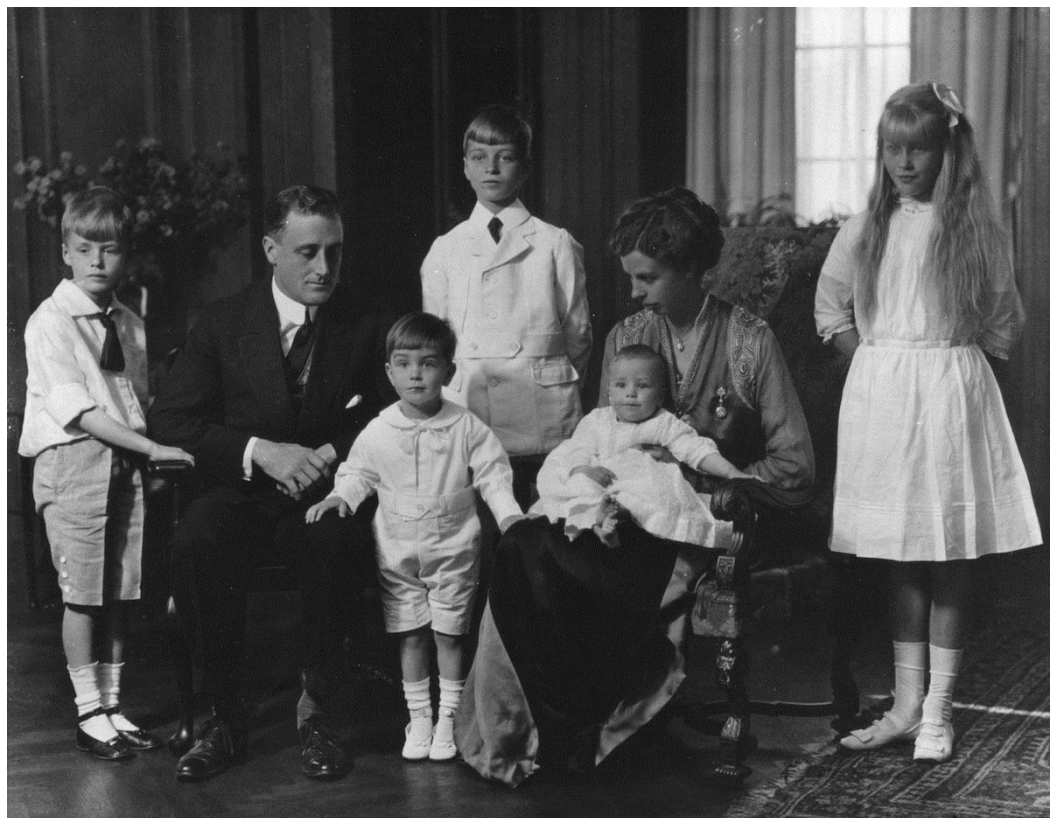
Zdroj: Nigel BLUNDELL, *Franklin Delano Roosevelt*, s. 12.

Příloha č. 3: Mladý F. D. Roosevelt během období svých studií na Harvardu a Kolumbijské univerzitě.

Zdroj: theuspresidents.org

Příloha č. 4: F. D. Roosevelt s rodinou v době jeho působení na ministerstvu
námořnictva.

Zdroj: *Time*, 17. 1. 2017.

Příloha č. 5: Alfred „Al“ Smith, demokratický kandidát na prezidentský úřad
v roce 1928.

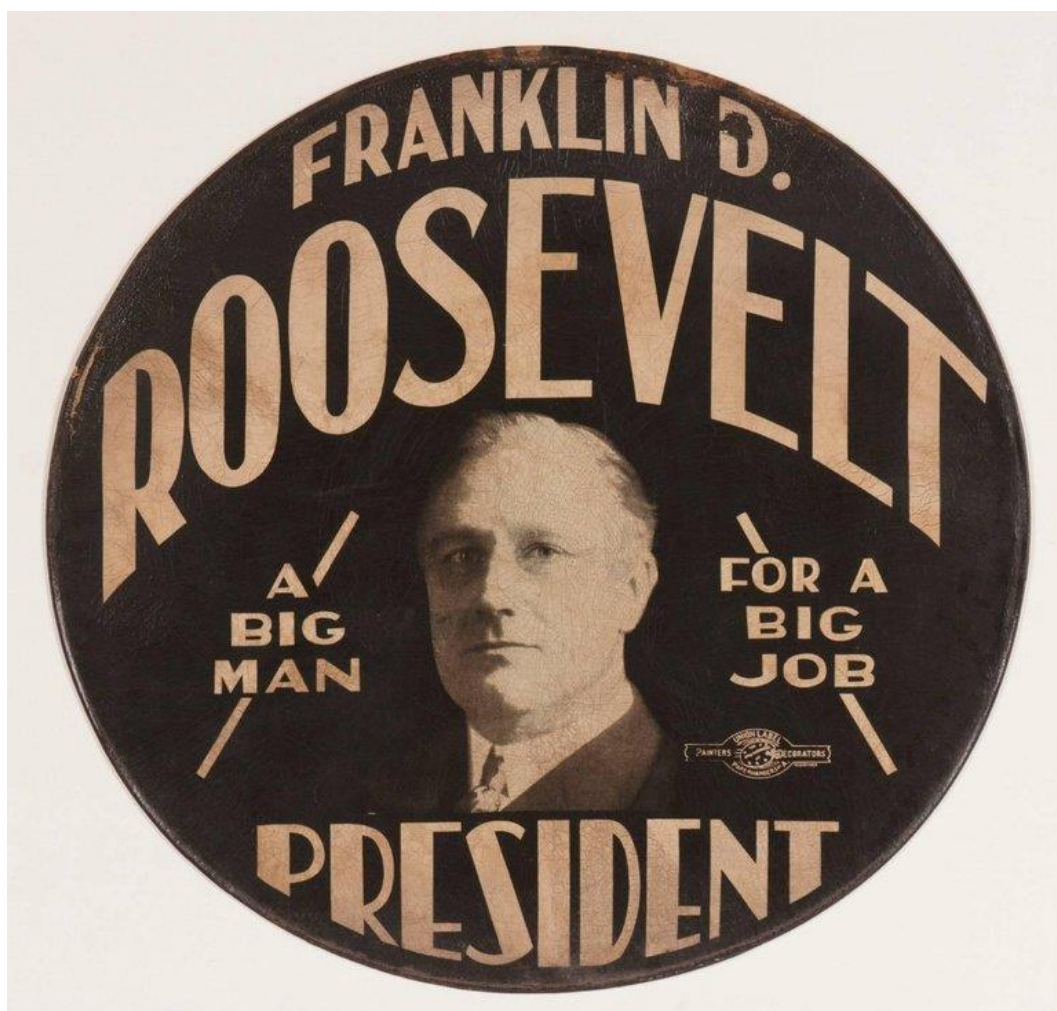
Zdroj: Wikimedia Commons

Příloha č. 6: Herbert Hoover, prezident USA v letech 1929-1933 a protikandidát F. D. Roosevelta ve volbách roku 1932, se svým psem.

Zdroj: *Huffington Post*, 17. 2. 2012.

Příloha č. 7: Odznak podporující volbu F. D. Roosevelta z roku 1932.

Zdroj: 1stdibs.com

Příloha č. 8: F. D. Roosevelt s Antonínem Čermákem v roce 1932.

Zdroj: svornost.com

Příloha č. 9: Obrazová příloha *Národní politiky* ze dne 12. března 1933.

Zdroj: *Národní politika*, 12. 3. 1933.

6. SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Nevydané prameny:

Český deník, 1932, 1933.
Český filmový zpravodaj, 1932, 1933.
Huffington Post, 2012.
Jas, 1932, 1933.
Lidové noviny, 1932, 1933, 1938, 1944.
Moravská orlice, 1932, 1938
Našinec, 1932, 1933.
Národní listy, 1932.
Národní myšlenka, 1932, 1933, 1934.
Národní politika, 1932, 1933, 1936.
Nová doba, 1932.
Obrana Slezska a východní Moravy, 1932, 1933.
Pestrý týden, 1934, 1936.
Přítomnost, 1936, 1938.
Rozhledy, 1932.
Rozvoj, 1938.
Time, 2017.
Východ, 1933.
Zájmy Českomoravské vysočiny, 1932, 1934.
Zlín, 1932, 1933, 1934, 1936.

Vydané prameny:

BARNARD, Henry K., *Anton the Martyr*, Chicago 1933.

Literatura:

ANDERSON, Benjamin, *Economics and the Public Welfare: A Financial and Economic History of the United States*, New York 1979.
BEDNAŘÍK, Petr – JIRÁK, Jan – KÖPPLOVÁ, Barbara, *Dějiny českých médií. Od počátku do současnosti*, České Budějovice 2011.
BLAHOŽ, Josef, *F. D. Roosevelt: Opustená cesta*, Bratislava 1988.

- BLAHOŽ, Josef, *Rooseveltův Nový úděl a státní zřízení USA*, in: Právněhistorické studie 9, 1963, s. 51-96.
- BLUNDELL, Nigel, *Franklin Delano Roosevelt. Ilustrovaný životopis*, Praha 1997.
- BRIGGS, Asa – BURKE, Peter, *A Social History of Media. From Gutenberg to the Internet*, Cambridge 2009.
- BROŽ, Ivan, *Čermák versus Al Capone*, Praha 1998.
- BROŽ, Ivan, *Roosevelt. Čtyřikrát prezidentem USA*, Praha 2010.
- BURNS, James MacGregor, *Roosevelt: The Lion and the Fox*, New York 1956.
- BURNS, James MacGregor, *Roosevelt: The Soldier of Freedom*, New York 1970.
- BUTLER, Susan, *Stalin & Roosevelt. Portrét partnerství*, Brno 2016.
- BYAS, Steve, *The Great Depression: Why It Started, Continued, and Ended*, The New American 21, 2016, č. 23, s. 33-38.
- CAVENDISH, Richard, *The First of the Hundred Days*, History Today 58, 2008, č. 3, s. 13.
- ČÁBELOVÁ, Lenka, *Československý rozhlas a stát 1923-1945*, in: *Konsolidace vládnutí a podnikání v České republice a v Evropské unii II. Sociologie, prognostika a správa*, Praha 2002, s. 291-306.
- DORFMAN, Robert – BERQUIST SOULE, Emily – DESAI, Sukumar, *Smiling Through a Personal Apocalypse*, American History Magazine 41, 2017, s. 52-59.
- FILÍPEK, Štěpán, *Karel Horký a Ferdinand Peroutka: Fronta proti Přítomnosti*, in: *Sborník Národního muzea v Praze. Řada C - Literární historie. K našemu století médií. Příspěvky k poznání role masových médií ve 20. století* 53, 2008, č. 1-4, s. 35-38.
- FLECK, Robert K., *Why did the electorate swing between parties during the Great Depression?* Explorations in Economic History 50, 2013, s. 599-619.
- GRAUBARD, Stephen, *Prezidenti. Proměna instituce amerického prezidenta od Theodora Roosevelta k Georgi W. Bushovi*, Brno 2007.
- HORÁK, Pavel, *Tisk jako historický pramen*, in: ČECHUROVÁ, Jana – RANDÁK, Jan a kol., *Základní problémy studia moderních a soudobých dějin*, Praha 2014, s. 343-359.
- HROCH, Miroslav, *Úvod do studia dějepisu*, Praha 1985.
- JAKOVLEV, Nikolaj Nikolajevič, *Franklin D. Roosevelt. Člověk a politik*, Praha 1985.

- JEŘÁBEK, Miroslav, *Příběh Lidových novin*, in: *Lidové noviny jako kulturní fenomén 20. století. Sborník textů z literárněvědecké konference v Knihovně Václava Havla*, Praha 2013, s. 1-2.
- JOHNSON, Paul, *Dějiny amerického národa*, Praha 2000.
- KANTOR, Shawn – FISHBACK, Price V. - WALLIS, John Joseph, *Did the New Deal solidify the 1932 Democratic realignment?* *Explorations in Economic History* 50, 2013, s. 620-633.
- KIEWE, Amos, *The Body as Proof: Franklin D. Roosevelt's Preparations for the 1932 Presidential Campaign*, *Argumentation and Advocacy* 36, 1999, s. 88-92.
- KREITNER, Richard, *Another Vote of Protest*, *The Nation* 161, 2016, č. 41, s. 11.
- KUBÍČEK, Jaromír, *Lidové noviny a žurnalistika v ČR v meziválečném období*, in: *Lidové noviny Arnošta Heinricha a dnešek. Sborník referátů z odborné novinářské konference*, Brno 2006, s. 49-53.
- KUBÍČEK, Jaromír a kol., *Noviny České republiky 1919-1945 I. Bibliografie*, Brno 2004.
- LIVINGSTONE, Grace, *Zadní dvorek Ameriky. Od Monroeovy doktríny po válku proti teroru*, Praha 2011.
- LUDWIG, Emil, *Roosevelt. Studie o štěstí a moci*, Praha 1946.
- MACKENZIE, Compton, *Franklin Delano Roosevelt*, Praha 1948, s. 26.
- MAŠKA, Eduard, *Kdo je F. D. Roosevelt*, Praha 1946.
- OGBURN, William Fielding – HILL, Estelle, *Income Classes and the Roosevelt Vote in 1932*, *Political Science Quarterly* 50, 1935, č. 2, s. 186-193.
- OSVALDOVÁ, Barbora – ČEŇKOVÁ, Jana, *Česká publicistika mezi dvěma světovými válkami*, Praha 2017.
- POSLEDNÍ, Petr, *Funkce periodické publikace v literární komunikaci*, in: JAREŠ, Michal – JANÁČEK, Pavel – ŠÁMAL, Petr, *Povídka, román a periodický tisk v 19. a 20. století*, Praha 2005, s. 9-15.
- THIEMANN, William G. *President Hoover's Efforts on behalf of FDR's 1932 Nomination*, *Presidential Studies Quarterly* 24, 1994, č. 1, s. 5-11.
- TINDALL, George B. – SHI, David E., *Dějiny USA*, Praha 1994.
- TUGWELL, Rexford, G., *Roosevelt and the Bonus Marchers of 1932*, *Political Science Quarterly* 87, 1972, č. 3, s. 363-376.

VALUŠEK, David, *Tomáš Baťa a tisk*, in: *Tomáš Baťa - doba a společnost: sborník příspěvků ze stejnojmenné zlínské konference, pořádané ve dnech 30. listopadu - 1. prosince 2006*, Brno 2006, s. 274-281.

VEČEŘA, Pavel, *Úvod do dějin tištěných médií*, Praha 2015.

VILGUS, Petr, *Pestrý týden, 2. listopadu 1926 – 28. dubna 1945: Vznik, existence a zánik nejlepšího ilustrovaného týdeníku první a druhé Československé republiky a období Protektorátu Čechy a Morava*, Praha-Opava 2001, s. 110-112.

VONDRA, Pavel, *Filipíny*, Praha 2016.

Internetové zdroje:

1932 Democratic Party Platform. Program Demokratické strany pro prezidentské volby v roce 1932, s. 2. Dostupné z: The American Presidency Project, <http://www.presidency.ucsb.edu>, 9. 12. 2017.

Election of 1932. Oficiální výsledky amerických prezidentských voleb z roku 1932, dostupné z: The American Presidency Project, <http://www.presidency.ucsb.edu>, 6. 2. 2018.

Fotografie F. D. Roosevelta s A. Čermákem, obrazová příloha č. 8. Dostupné z: <http://svornost.com>, 12. 4. 2018.

Inaugural Speech of Franklin Delano Roosevelt, Washington D.C., 4. března 1933. Dostupné z: The American Presidency Project, <http://www.presidency.ucsb.edu>, 6. 2. 2018.

Odznak podporující volbu F. D. Roosevelta z roku 1932., obrazová příloha č. 7. Dostupné z: <http://1stdibs.com>, 12. 4. 2018.

Portrét Alfreda Smithe, obrazová příloha č. 5. Dostupné z: Wikimedia Commons, <http://commons.wikimedia.org>, 12. 4. 2018.

Portrét F. D. Roosevelta, obrazová příloha č. 3. Dostupné z:
<http://theuspresidents.org>, 12. 4. 2018.